Prawo 4995.

Zbiór procesów
z 18 wieku

G. IV

3 Rubl
3 Ѳ / 60
1883. III. 16.

№ 4995/I

Dziadzie

Jakoba Gieysztora

Dziedzic

Z Biblioteki Jak. Kaz. Gieysztora

1. Wilno — Ryx.
2. Wigdorowicz . Wichert.
3 Kotmanowicz Klaczko — Wigdorowicz.
4 — —
5 — —
6. Biskup Wileńs.
7. Żydy — Wichert.
8 — —
9. Wolfowicz — Radziwiłł.
10 Lejbowicz — Menasowicz. Wigdorowicz.
11. W Osciance Star. Wielondskiego — Walewski An.
12 Poniatowscy — Walewski.
13. Szydłowski — Micewicz — Jasiński.
14 — —
15 Hausman — Piltowski —
16 Potocki — Grodno.
17 Brzostowski Xaw. — prodani Moscibrowscy.
18 Stankiewicz — Mutzyński — Dederko
19. Dominiscy. Szpital. Karmelici. Audomini. Ostrówko
20. Alexandrowicz — Grodno.
~~21 Stokowski — Gnatowski.~~ zob. 14633. III. t. V. Nr. 13.
22. Mutzyński — Cyż — Niemcewicz — Krasnodębski.
23. Tęgoborski —
24. Gorecki — Wilno.
25 — —
26 — —
27 — —
28 — Berez Kartuzi — Niemcewicz —
28a — —
29. Stoklicki Star — Minejko.
30. Minejko — Malinowski.
Giejsztor — Pilecka.
31 — —
32 — —

33. Sokołowski — Wilno
34. — —
35 — Karnicki — Giedroyć.
36 — Świrski. — Kowno.
37. Puzinowski — Kowno
38. Kurdemiecki — Orzeszko.
39. Dowbiorg Franc. — Orzeszko.
40 — Orzeszko
41. Piasecki — Czerniecki. Wołodźkowa. Wołodźkiewicz
42. Odyniec — Zahorski — Rymgiewicz Dzierżyński.
43. Białopiotrowicz — Brygidki
44. Kostrowicki — Wasilewski.
45 — —
46 Tołoczko — Kamedułi Węgier.
47. Wojnicki — Bezarski. Tayler
48. Pohl Jędr. — Plater.
49. Przezdziecki — Zastaw.
50. Chrzewicz — Przezdziecki — Marcinkiewicz.
51 Marcinkiewicz — Radziwiłł, Chrzantowicz
Sapieha.
52 Sapieha — przezdzieckie.
53 —
Matuszewicze — Giedrowski — Bobrownicki
54 Klemens — Matuszewicze — Giedrowski.
55.
56. Klemens.

52.

REPLIKA

Ze strony JO. Xięcia Sapiehi Kanclerza W. W. X. Littgo.

NA PRZECIW:

JWW. Przezdzieckim z dokładem ich Opiekunow, Marcinkiwiczowi Sędziemu, Kamińskiemu y wszystkim stronom.

Piewszym to pono jeszcze staie się przykładem, że zeszły JW. Przezdziecki Podkanclerzy Litt: jednym proiektem bez opłacenia waloru Hrabstwo Zasławskie u JO. Xcia Jmści Kanclerza, w Ru 1760. Junii dnia 17. nabył, a Syn jego zeszły Stta Sądowy Miński obligowany Dekretem w dacie Ru 1779. oczewistym Trybliskim (nimo wszelkie dosyć dowcipne argumentacye) złożyć przed Sądem realną likwidacyą, czyli ią raczey usprawiedliwić, w głosie dziesieyszego swoiego Syna rownymże Proiektem z tey obligacyi wynisć y wyexplikować się przedsięwziął.

Kiedy więc w tey Sprawie te dwa są fundamentalne Prawa obiekta: 1mo: Że sprawiedliwość wyciąga tego Ażeby każdy został się przy tym, co jest onego, 2do: Że Dekreta Tryblskie w Prowincyi naszey. tak są w przewyższaiącey sile do walczenia z każdym szczegulnym Obywatelem, że chcieć się z pod nich wyłamać, jest to występek, nawet niemały, a do odebrania skutku (nawet na Seymach pod Konfederacyą) wedle Konst: 1768. Ru niezdolny, mówi się przeto o tych jako pierwszych fundamentach prawnych w tey Replice naypierwiey, a potym się odpowie o szczegulnych w złożoney likwidacyi punktach, y jako o nich, rozumieć potrzeba? Szczegulniey.

§.

Co się tycze sprawiedliwości, czyli tego pewnego punktu, że kupno każde zostawować powinne kupuiącego przy rzeczy nabytey, a przedaiącego przy umowionych za nią pieniądzach, y że tym kroiem nabycie y przedaż jest to zamiana ziemi, na walor pienięży, Sąd się (ile tak dobrze dobrany) długo tym trudnić nie będzie, to bowiem samo w sobie znayduie dowody.

Tak przeto, chociażby w tym mieyscu nie było jeszcze nawet Dekretu Trybliskiego pod Rokiem 1779. sprawiedliwość by sama kazała tłumaczyć się dowodnie z opłaconey summy JW. Przezdzieckiemu Staroścícowi.

A ku temu, wiedzieć to jeszcze potrzeba: że gdyby Dekretu nakazuiącego złożenie likwidacyi nawet nie było, a kwestya ta była, odpowiedzieć y usprawiedliwićby się JW. Przezdzieckiemu zawsze trzeba było, a Prawem pod Rokiem 1760. Juni dnia 17. od Xięcia wziętym y żadnym zgoła konwinkować Xcia Jmci Kanclerza JW. Przezdziecki nie mógłby.

 Pra-

Prawa albowiem przedażne, są tylko świadectwem o wybytey jakiey rzeczy, y o złożoney za nią quantitatis cenie, lecz opłat realny zgodzonych pieniędzy ma swą inną kwestyą, a wliczne to już jest w prowadzono przykłady, że się osobne na to zawsze czynią opisy y kontrakta, naprzykład: Rewersa, Asfekuracyie, Obligi, wydanie tabelli, y w dalszych układach, które już dosyć z samego doświadczenia są wiadomemi.

Okrom zaś tego: obróty y oszukania w zapisach, w Prowincyi naszey są wolne zawsze Aktorom, do dochodzenia, a otym czytać Konst: pod Rokiem 1538. na kar: 531. w Tomie 1szym tit: *de falsitatibus & collusionibus.*

Konst: 1567. na kar: 360. de inscriptionibus in fraudem factis Konst: 1588. vol: 2do: na kar: 1229. tit: o ważności zapisow, w słowach „ To też waruiemy, iż jeśliby były jakie zapisy na zmowie, „ ku oszukaniu Kredytorow uczynione, albo z jakiey przy- „ czyny podeyrzane, tedy o to będzie wolno Prawem czynić „ drugim Kredytorom, ktòrymby się ten zapis zdał być ku „ szkodzie „

Konst: 1543. jeszcze przed nią na karcie 581: vol: 1. a puncto; ad effugiendas difficultates in inscriptioribus &c. Gdzie wszelka prawna ostróżność, y wzaiemne dość uczynienie, zawiera się w słowach „ Quam quidem satisfactionem, & quietationem sui tenebitur „ comprobare in futuris terminis ex isdem actis, ad quæ se „ receperit, sub amissione suæ causæ „

Toż Konst: 1507. vol: 1. fol: 362. ktòrych wszystkich wyliczać byłoby zbyt wiele o teyże rzeczy przeświadczać wszystkie te Prawa zaś są o zapisach przyznanych, zatym powaga zwykła przyznania, już tu impressyi czynić nie może.

Obywatele Prowincyi o w Koronnych, maią na ten powod osobne przy przedażach nakazane: kwity de prætio, y osobnie przyznawanemi być powinne, bez ktòrych żaden wyraz Prawa, o wziętych pieniądzach dowodu w Sądzie czynić nie mògłby y nie czyni, bo ten jest głosem tylko potoczney Aryngi.

W Prowincyi zaś Xwa Littgo Statut, na zastawowane nawet Dobra w Art: 6. Roz: 7. każe brać dwa zapisy, to jest: jeden od biorącego, drugi oddaiącego pieniądze, czyli daiącemu wziąć prawo zastawne, a biorącemu od onego rewers, y to oboie ma być przyznanym, a po wzaiemnie doszłey satysfakcyi, w Aktach Ziemskich lub Grodzkich wykassowanym, czyli odebrać siebie eliminatę. *Czytać to:*

Toż o wszystkich rodzaiach, znakach, okolicznościach, pisze Prawo: w Art: 79. Roz: 4. 33. Roz: 11. y w dalszych punktach.

Zapisy znowu na Dobra, od zapisow wszelkich na utargowane summy, maią swe ròżne układy, y odmienne formy, czyli naprzykład: zapisy na Dobra, maią ewikcyą zapisuiącą się na Dobrach przedaiącego, i iego wszelkim maiątku, obowiązek zaś opłacenia, który należy, i który ieszcze nieuiszczony, opiera się przeciwnie: na Dobrach kupuiącego, i iego własny maiątek obciąża. Więc z tąd pochodzi iaśnie: iż wszelka kwestya o opłacenie pieniędzy za kupnem, kiedy iest nayprzod w teey istocie pewna: *Ze gotowemi pieniędzmi nie opłacono*, Wyciąga dla się do proby, Dokumentow innych, *A mianowicie: komportacyi Rewersow przysięgi, y wszelkiey zgoła ostróżney y prawney na taki rodzay indagacyi.*

§.

Ale: co do tey kwestyi, jaka jest teraz między JO. Xciem Jmścią Kance-

clerzem, a JW. Przezdzieckim, nie tylko jeden rodzay do tłumaczenia się zachodzi, ale się wszystko razem do Sądu zgromadza.

Nayprzód: nie można nayzuchwaley idąc powiedzieć JP. Przezdzieckiemu, że summa za Hrabstwo Zasławskie in quantitate 618 916. złlch *Uprócz zapomog, procentu od summ zastawnych nie dostarczaiącego, erekcyi reparacyi, y wszelkich innych ad fundum pretensyi in extra:* jak chce mieć Xcia Jmści przedażne prawo, jest y była w Ru 1760. przez Antecessora jego oddana y opłacona, bo otym już y same też Prawo nie mówi, a wyraz cały około tego kończy się na tym, że ona summa w swoiey istotney y opisaney dystynkcyi została tylko zlikwidowana: bo też tego wyprzeć, ani sam Aktor, ani tak godni onego Opiekunowie, tym bardziey zaś jeszcze wyprzysiądz (gdyby na tym dopuszczonemi byli) nie mogą. Bo też znowu: y wierzyć otym, iżby tak znaczna summa razem bez jakiego kontraktu opłaconą być mogła, rostropność sama, czyli z częstych przykładow wzięta prawna okoliczność, Sądowi nie radziłaby.

Czytać Prawo a w onym te słowa: *in præmissa quant: wylikwidowaną za realną, na Brabstwie Zasławskim uznawszy. a summę 112,000. złl: odliczyć y odebrać kazawszy &c.*

Nie można przeto z prawa y z słów jego, nawet chociażby nie było jeszcze Dekretu Tryb: 1779. żadnego zgoła dla Przezdzieckiego brać argumentu: albowiem w nim, co opłacono, napisano też: że jest oddanym, a czego nie opłacono: jest wyraz tylko, że było zlikwidowanym, y do tey massy przez Dziedzica z graniczonym y uznanym.

Jest zatym prawo te niesłużące do tego: że y summa 506,916. złl: oddana, lecz tylko: że likwidacya z kupna, nad taką massę przechodzić nie będzie, y to też Xże Jmść ze strony swey dotrzymuie.

Powtóre: nie można znowu JP. Przezdzieckiemu brać argumentu z wyrazow prawa, ponieważ: oprócz wytkniętey w nim likwidacyi, potrzebuiącey różnych dla siebie zwykle Dokumentow (a tym bardziey wyszczegulnionych) prawo takowe, wraz y tegoż dnia od zeszłego Podkanclerzego zostało rewersowane, pismem wzaiemnym y obowiązkiem likwidowania się przecięte.

Rewersa zaś wszelkie, wistocie zawsze znoszą wyrazy wszelkie y zgoła zapisow co do punktow rewersowanych. Jak tylko bowiem wiadomość zachodzi: że rewers jaki, albo jest? albo był? więc ztąd wypada: że głos w zapisie głównym jest inszego brzmienia, a głos w rewersie istotną okoliczność zawiera y explikuie, powody wszelkie y okoliczności ukryte tłumaczy, zatym to zawsze być musi: że zapis pierwszy, a rewers na ony, są zawsze od siebie różne, y głosy onych muszą też być między sobą przeciwnemi.

Na cóżby bowiem rostropnie myśląc, potrzebne były rewersa? kiedy by one toż samo zawierały, co zapisy pierwsze? y żeby tylko były jak echa zapisow głownych, upadłby tak fundament y rzecz wszelkich ogulnie y zgoła jakie tylko są? y być mogą? rewersow.

Ztąd więc pochodzi pewnie, y z wszelkich doświadczeń: że gdzie są tylko rewersa, tam zapisy pierwsze w punktach temiż rewersami obiętych, są koniecznie różne, że zapisy pierwsze są tylko na optykę y dla tych, którzy o wnętrzney umowie dwuch stron nie wiedzą, albo też wiedzieć są nie powinni, że takie zapisy ogłaszaią ad publicum wyrazy fałszywe y taiemnice rewersow do onych przyłączonych, ukrywaiące, że w koniec: takież zapisy, uczą tylko somo-jedney, wedle tytułu zapisom wszelkim danego Aryngi, lecz

nie w istocie pewnego nie maią, bo przez samegoż biorącego zapis przez wolę jego y pismo własne zniesione y uchilone.

Jeśliż więc teraz mogą by jakiekolwiek wyrazy zapisow rewersowanych, dowodzić komu y konwinkować? zostawuie się to do konkluzyi każdemu sądzić o rzeczy mogącemu.

Swiadek każdy, jeżeli świadectwem drugim lub mieyscem y czasem przekonany zostaie, utraca według Art: 78. Roz: 4. wszelaką świadectwa swoiego wiarę. A jakżeż Dokument, przeświadczony y przekonany przez równyż, y równey wagi, y w teyże dacie Dokument, mieć cnotę rzetelnego świadczenia dla siebie y dla swych słów może?

Gdy więc nietylko, że wyrazy w prawie, nie ogłaszaią pieniędzy zupełnie być opłaconych, lecz gdyby jeszcze y naywyrazniey o całkowitey opłacie świadczyły, zachodzi dopiero na Sądzie wiadomość o przyłączonym do kontraktu kupna rewersie od Przezdzieckiego, nie można przeto Starościcowi brać żadney z słów y wyrazow przed-żnego Prawa dla siebie obrony y z samey prawa Aryngi żadnego szukać y spodziewać się posiłku.

Tu zaś rewers w Assekuracyi, z myka kwestyą tę w tych słowach „ Aże procederu prawnego &c. Tudzież Dokumentow pretensyinych &c. ad manus nie mam, zaczym takowe Dokumenta w Ru terazn: 1760, Aug: dnia 5. &c. oddać mam „ y powinien będę „

Już przeto y ta jest pewność, że likwidacya czyniona przy kontrakcie była bez Dokumentow, bez ich realizacyi, widzenia, y wmieyscach bardzo odległych, albowiem Prawo pisane y przyznawane było w Warszawie, a Dokumenta znaydowały się pod ów czas w Zastawiu w Mińskim.

Któż więc maiący poznanie zaprzeczy: że likwidacya żadna przeto być dopełniona nie mogła, jako maiąca być z Dokumentow? tu zaś kontrakt był bez Dokumentow? Xże Jmść żadnym innym (nad cudowne) sposobem ich widzieć, z ich się przdświadczyć, y w onych czytać jako w niedziel więcey 7miu jeszcze przystawić się mianych, nie mógł, więc już to pewnym jest co do strony jedney.

Zeszły Podkanclerzy też, o pewnym opłaceniu 506,916. złł: długow zapewnić nie mógł, albowiem sam napisał że Dokumentow żadnych ani proceduru u siebie ad manus nie miał, a to znaczy stronę kontraktową drugą. Jakżeż Przezdziecki o summie realney Xcia lub kogo nauczyć mógł umieć?

Użyczona więc jeszcze dylacya czyli odkład y przyszły termin, na położenie wrócenie y extradycyą wszelkich Dokumentow, a z nich na naukę: czyli summa od pretensyow excypowanych reszcuiąca jest opłaconą? y skompletowaną? tego też y Dekret w Ru 1779. zapretendował, y rzecz do swych karbow czyli do drogi sprawiedliwości nawrócił.

Jak w Sądzie wszelkim, przed wypłynieniem dylacyi, pryncypalny Dekret nastąpić nie może, tak w ugodzie każdey, przed wypełnieniem jakieyżekolwiek kondycyi, nie może nazwany żaden być skończonym kontrakt.

Tu dzień 6. Aug: 1760. Roku był jeszcze terminem zacząć się maiącey proby około likwidacyi, kontrakt przedaży kończyć y konkludować maiącey, a wtedy y nauka y pewność około wyliczonych prawami zastawnemi y kwitami z Obligow pieniędzy następować miały, zaczynaiąc się od położenia nayprzód, y położenia wedle Assekuracyi Dokumentow.

Dopió-

Dopiróż! jak ta Affekuracya że strony zeszłego JW. Podkanclerzego dopełnioną została? y jak się kwity przez JP. Starościca Miń: pokładaiące się rozumieć maią? ktòremi JP. Przezdziecki złe uznanie Dekretem likwidacyi Trybwi pod Rm 1779. sądzącemu się zadaie, choć nad powinność tę satysfakcyą, chęci onego czyniąc, y sprawiedliwość Dekretu dowodząc, JO. Xże Jmść Kanclerz, *dodaie tu odpowiedź.*

Co się tycze kwitu 1760. Aug: dnia 6. y Xbra 24.

Wyprobowanym to już jest z powyższey descendencyi, że rewers JP. podkanclerzego pod Rm 1760. Junii 17. Affekuracyiny pry prawie wziętym wydany, miał dwie kondycye y obowiązki, to jest: jeden obowiązek przystawienia praw zastawnych, kwitow z Obligow y procederow, jako już pokassowanych, *drugi zaś:* wytłumaczenia się przez te Dokumenta, że summa do opłacenia zł 506,916. z gatunkow prawem nie excypowanych składaiąca się y należąca, jest aktualnie wykompletowaną.

Pierwszy z tych obowiązek, JP. Podkanclerzy wedle świadectwa kwitow, na dniu 6 Aug: dopełnił, y ma też kwit świadczący przystawienie tych Dokumentow, tak od JP. Jankiewicza Plenipotenta, jako też y od Xcia Jmści Kanclerza.

Lecz kwit JP. Jankiewicza, ani to do czego on kwituiacy intessować się niechciał, y do czego nienależał (chociaż wysludowany) nie wzmienia, ani naymnieyszą jotą dowiedzionego summy 506,916. złł: wyprobowania nieinwolwuie, ni nawet wesrzedzinie, ani wpiszących się do onego Pieczętarzach, cokolwiek o tym wyraża.

Słowa bowiem tego kwitu konkluduiące takowe „ satisfaciendo któremu zapisowi, ponieważ rzeczony toties JW. JP. Referendarz
„ W. X. Litt: Dokumenta wszystkie zastawne, pretensyine
„ y procedorowe do Dobr Zastawia reguluiące się, do rąk moich jako Plenipotentowi JW. JP. Woiewody Połoc: przez
„ Plenipotentow swoich, za listem wspomnionego tylekroć
„ JW. JP. Woiewody Połoc: do JW. JX. Jana Łopacińskiego
„ Sekretarza W. X. Litt: pisanym zupełnie oddał, zaczym z
„ oddania takowych zastawnych pretensyinych &c. Dokumentow, tegoż Jmści kwituię, salwy żadney &c. o jakowekolwiek papiery y Dokumenta nie zachowuię, aże Affekuracyi
„ wyżwyrażoney od tegoż Jmści wydaney ad manus nie
„ mam, tedy oną &c. Na następuiącey Kudencył Nowogr:
„ sub nullitate oney komportować &c. powinien będę „ &c.

Tego zaś wyrazu: *y za onemi zupełnie z summy umowioney wylikwidował się,* dołączonego w tym kwicie niema, ani nawet wiadomość otym obowiązku przez JP. Jankiewicza iżby onemu służyła, wyrażona niejest. *Czytać.*

Toż y kwit ratyfikacyiny samego Xcia Jmści Kanclerza, pod dniem 24. Xbra przypisany zawiera, y Affekuracyą jeszcze in spatio niedziel 6. wynaleść deklaruie, *Co znowu czytać.*

Takie kwity, są toż samo, jakby odebrał JP. podkanclerzy y od Sądu, gdyby Judicialiter Dokumenta do komportacyi nakazane przed Sądem położył, y z ich położenia kwit od Sądu wszelakiego pozyskał, lecz czyliż idzie to zatym: że kto Dokumenta przed Sądem złożył, y nato ma kwit otrzymany, już tym samym y sprawę swą za temi Dokumentami dochodzoną zyskał, tak bowiem porywczo y nieopatrznie konkluduiąc, każdyby zgoła Litygant sprawę swą in Accessorio wygrał, w każdey bowiem sprawie Aktorstwa, jest zawsze

wſze ſtopień prawny komportacyi, a za każdą znowu komportacyą dopełnioną, naſtępuie naturalnie y kwit od Sądu z złożonych Dokumentow, lecz po złożeniu naſtępuie jeſzcze ciągnący ſię obowiązek dowodu.

Ugody zaś wſzelkie y kontrakta, ſą to Sądy między ſtronami prywatne, y toż ſamo co Sądy wſzelakie ciągłe, one ſię zaczynaią zawſze od złożenia Dokumentow, y kto złożył Dokumenta, już obowiązek złożenia uiścił, ale ſię ugoda y Sąd wſzelki kończą: na approbacie, lub dowiedzeniu, albo przekonaniu Sądu.

Ten kto komportacyą przed Sądem wſzelkim dopełnił, jeſzczeż on ſprawy główney nie wygrał, ten znowu kto Dokumentu wigore kontraktu, y do kontraktu złożył, jeſzczeż rownie ma pytać: approbaty ſwey ſtrony, y przekonania ſwey ſtrony, bez czego kontrakt, dopełnić ſię nie może żaden.

Trzeba tu jeſzcze powtorzyć konkluzyą: że Rewerſu aſſekuracyinego obowiązek był jeden: przyſtawić Dokumenta, *naprzykład:* pretenſyine procederowe, za ktoremi już nie mogła ſię na daley czynić pretenſya od Dziedzica, ani ta kweſtya czyli potrzebnie? lub nie potrzebnie? była już w kontrakcie bonifikowana.

Drugi zaś obowiązek był: ſummę opłacić winną złch 506.916. dowieść być wykompletowaną przez opłacone Prawa zaſtawne y kwity wzięte z Obl gow.

Pierwſzy obowiązek JW. Podkanclerzy wypełnił, ponieważ Dokumenta powrocił y o to nie mamy kweſtyi, drugiego zaś jeſzcze nie uiścił aż dotąd, ponieważ świadectwa o zupełnym ſwym wylikwidowaniu ſię z ſummy, ani od JP. Jankiewicza, ani od ſamego JO. Xcia Jemci Kanclerza wydanego nie ma. A przecież Sukceſſorowie onego zawodnie dziſiay chcą wnoſić, że ponieważ obowiązek jeden jeſt wypełniony, a zatym już obowiązek zoſtał ſpełniony y drugi, to jeſt ſkończoney y dowiedzioney całey likwidacyi. Na co kwitu nie ma, znowu więc y tu powtarzam, że uczyniona Dokumentow komportacya, y z niey kwit wzięty, nigdy rzeczy oczewiſtey nie konkludują, a Dokumentu każdego dopełniona kondycya jedna, całego Zapiſu, y dalſzych w onym wyrażonych punktow y części, nie znoſi.

Niechay tu będzie wezwany Art: 6. Roz: 8. ktory w jednym punkcie gdy jeſt ſkaſſowany Zapis, w dalſzych onego punktach nie znoſi y nie ruynuje.

Niech znowu też konkluduje Art: 25. Roz: 4. ktory ugodę wſzelką z formą wſzelkich Sądow y wſzelkich Juryzdykcyow rowna, a niech to zatym dobrze y powinn e Sąd perſwaduje: że kto kwit z punktu jednego zapiſowego y zyſkał zaś czy to regularnie? czyli nie regularnie? ten ſię od dalſzych jednegoż zapiſu punktow jeſzcze nie uwolnił, czyli w jednym ſłowie rzecz tę zamykając, kto wzioł kwit z Dokumentow, nie ma jeſzcze kwitu de prætio, y kto wziął kwit z ich położenia, jeſzcze to nic nie może, że już y całey rzeczy uczynił dowiedzenie, bo tego jeſzcze pytać potrzeba ſię jemu: czyli ſtrona z dowodow jego ſię konwinkuje? albo też Sąd przezieraiący z ich przekonywa ſię?

A tu zaś jeſzcze uważać ſzczegulniey: że w Prawie Xcia Jmci w Warſzawie dattnym, Dokumentow czytanie nie wyraża ſię, w Rewerſie aſſekuracyi Podkanclerzego, czyta ſię tychże Dokumentow nie mienie ad manus, w kwicie też JP. Jankiewicza wyſzukanie jeſzczcze przyſzłe aſſekuracyi wyraża ſię, a w korroboracyi ſamego JO. Xcia Jmci Kanclerza na dniu 24. Xbra

(zape-

(zapewne, że w Warszawie, y czasu sądzącey się Assessoryi) znowu wynaydowanie jeszcze przyszłe w przeciągu Niedziel 6ciu teyże assekuracyi, zostaią wyrażonemi.

Jakaż to więc likwidacya? wszystko bez Dokumentow? wszystko z składaniem terminow na czas przyszły? y wszystko z dylacyą składaną względem dowodow a tempore præsenti? ad tempus futurum, accidentale & ad eventum?

W obrócie całym ludzkości, ten kto dowody na czas odłożył, to jeszcze sprawy nie dowiodł, bo jna cóżby one potrzebne dowody były, jeśliby w ich odłożeniu już się y sprawa dowodziła sama? przecież to termin rzeczy, od skutku samego rzeczy dystyngwować trzeba!

Tu jeden jest JP. Przezdziecki, co kupił Maiętność w cenie, na przyszłe dowody oney, co oddał Papiery temu, ktòry assekuracyi jesze nie czytał, y w ten czas ad manus nie miał, a dowiedzenia rzeczy przecież (choć pono mimo usilne naleganie) zaświadczyć w swym kwicie nie chciał, co znowu korroboracyą wziął od Dziedzica w tym stanie, który assekuracyą jeszcze w Niedziel 6. miał mieć wynalezioną y wyszukaną, a jednego tego mu jeszcze niedostaje: aby w naymnieyszym punkcie na likwidacyą dowiedzioną, a summę skompletowaną zyskał świadectwo y kwit. Tenże też jeden Przezdziecki, co rozumiał znaleść jaką tak słabą dla siebie Juryzdykcyą, która się temi powierzchownościami uwieść może, y która kwit z Dokumentow, za kwit z likwidacyi dla onego przyimie.

Jeśli zaś w jakim przypadku przytoczyć się maią Prawa wyż położone, o niewolnym podeyściu y decepcyi w Zapisach, tedy w tym naybardziey, gdzie razem y dowod z Dokumentow, y niebytność wtedy tychże Dokumentow, w jednym y w tymże każdym zapisie umieszczonemi być wyczytuią się?

A zatym: któryż przypadek więcey interessować przezor Sądowy do celu jego y powołania stołowny, powinien nad nínieyszy względem Dokumentow, z samychże y tychże Dokumentow razem y społem wypływaiący?

A do tego: wyznać nawet y tu potrzeba: że tu oszukania jeszcze spełnionego niema, lecz tylko strona jego teraz szuka. Albowiem każdy Dokument ostrożnie y z referencyą jeszcze do przyszłych skutkow był zawierany, a zatym tylko dowodzi dylacyą, dylacya zaś choćby w naypóźnieyszym czasie, nie czyni nigdy y czynić nie może z siebie, dowiedzioney rzeczy.

Więc: kwity z części y Dokumentow, kwestyi likwidacyiney tu nie konkluduią, lecz likwidacya dopiero złożona, jeszcze u Sądu ma się konsyderować, czyli ona obowiązek na JP. Przezdzieckiego włożony, przez niegoż ma dopełnionym? y okazanym w istocie? to się zaś ma skonkordować poniżey, y z złożonego jey exemplarza, y z Dokumentow wedle Regestrow odebranych od Przezdzieckiego przez JP. Jankiewicza.

§.

„ Dopieroż! zatym co do dalszych przyczyn, y względem onych
„ czynionych zarzutow, a względem ich na czele samym,
„ co się tycze obowiązkow y reguł, z proceduru w Sądzie Ziem-
„ skim Min: pryncypalnie mianego, y po nim z kolei: „

Co do składu w tym punkcie Dekretu Tryb: 1779 Ru.

Chociaż to pierwszym jest jeszcze Obywatelem JO. Xże Jmść Kanclerz, ktòry jest przymuszanym justyfikować sprawiedliwość De-

Dekretow, wtedy: gdy inni na nich grunt caley sprawy y bespieczności swey zakładaią, y zakładać winni; jednakże y to dla zaspokojenia swey strony dopełnią, a z czego dowiedzie: że mówić tak jak mówią JPP. Przezdzieccy, że do likwidacyi obowiązanemi nie sę, albo przynaymniey od niey mogą się gładko uwolnić zostawuiąc Dekret Tryb: na stronie y bezskutecznym, jest ot popadać w winę sprzeciwieństwa, czyli za winę zeszłego Starosty Min: w winę opłaty kop, a za rzecz własnego przez Sttca mówienia, w winę 6ciu Niedziel Wieży y kop. Od czego go to exkuzować nie ma, że on popiera tylko dawniey zaczęty y znaleziony Proceder; gdyż w złey intencyi, y Oyca choćby naylepszy Syn, naśladować nie jest powinien, a około tego: nie ma potrzeby większey nad krótką *tę explikacyą:*

§.

Po złożonym drugim jeszcze w Ru 1766. względem Dóbr Dubrowy JP. Podkanclerzego z Xbiem Jmcią kontrakcie znowu na Projekt, y bez żadnych odebranych y danych pieniędzy. Gdyż List pod Rokiem wspomnionym 1766. Junii D. 15. od JW. Podkanclerzego do Łopacinskiego pisany, bytność dwóch assekuracyow, jedney od siebie, a drugiey od Xcia wzmieniaiąc projekt pierwszego skończenia sprawy niż termin skutku w opłacie XX. Dominikanom przeiętey summy, lub wypłacić Xciu Jmci Kanclerzowi mianey (co jest sprężyną zwykle wszelkich prawie obrótow) wyraża y opiluje, gdy się znowu udało zeszłemu JW. Podkanclerzemu y wziąć Prawo tym sposobem wieczyste na Dubrowę, y wziąć ex archivo od drugiego już Plenipotenta Xcia, to jest JP. Kiełpsza w Ru 1767 Mar: D. 20. wszelkie y różne Dokumenta wedle Regestru y do Hrabstwa Zasławskiego y do Dubrowy y do Dóbr dalszych służące, y gdy za nieopłaceniem przez onegoż długow, ani JXX. Dominikanom, ani samemu Xciu Jmci, ani drugim Pretensorom JXX. Bazylianom Połockim długu swojego na tychże Dobrach poszukuiącym, został Xże Jmść Kanclerz pobudzonym, bliżey zastanowić się nad istotą interessu swego, a w wszystkich tranzaktach znalazł tylko składane jeszcze dla siebie termina, nie znayduiąc po nich żadnego uiszczenia y skonkludowania, y tym powodem zapozwał zeszłego już JP. Przezdzieckiego Starostę Miń: do Ziemstwa Wdztwa Miń: y do trwaiącey w onym z JP. Marcinkiewiczem y dalszemi sprawy.

W ten czas: złożona na tymże Sądzie została od JP. Starosty Min: pod datą 1760 Junij dnia 17 in ordine liquidationis tabella, jeszcze przez zeszłego JP. Podkanclerzego ułożona y opisana, która nad drobną bardzo summę, z Praw zastawnych y kwitow wypisaną, resztę *z samych tylko erekcyow, reparacyow budynkow samegoż JP. Przezdzieckiego Dziedzictwu służących, y z niedostarczaiącego jakby od summ zastawnych Procentu*, zgoła z samych tylko excypowanych y umorzonych w kontrakcie przedaży Xcia Jmci pretensyow, zawiera y kalkuluie. A ta tabella, jest to dopiero owym zupełnym y całkowitym w tey to sprawie punktem, która kosztować dzisieyszemu Trbłwi ma: cały y naylepszy około wszystkiego dozor, aby przez ony oddał (chociaż w ninieyszym wieku) y hołd od siebie powinny istotney stronom sprawiedliwości, y exekucyą in integro woli, czyli wyroku oczewistego swoich Antecessorow, Trbł Gł: pod Rokiem 1779 Aug: D. 2. dosyć dokładnie y dołożliwie w tym punkcie y w nakazanym

nym usprawiedliwieniu teyże rzeczoney wyżey tabelli, administruiących.

§.

Rzeczona tabella, miasto tego: że takie Dokumenta przedaiący Dobra kupuiącemu tylko zwykł dawać, złożona in contra dla JO. Xcia Jmci przez zeszłego JP. Podkanclerzego, była produkowaną od JP. Stty Min: przed Sądem Ziem Min: w Ru 1777. Febr: D. 17. za pryncypalną odpowiedź y objekt, przy zaciąganych (tak jak y teraz od Starościca się czyni) z aryngi Prawa y kwitow z odebranych Dokumentow wziętych argumentacyach, lecz jednak: lubo w tak pomyślnym Sądzie JP. Stta nie odebrał jey approbaty, bowiem Sąd Ziemski Minski nie dawszy na pretensye JO. Xcia Jmci y na dowody przezeń składane żadney rezolucyi co do powinnego jeszcze likwidacyi zakonkludowania zakończył swóy wyrok na uznaney przez JP. Przezdzieckiego Dokumentow dla JO. Xcia Jmci extradycyi, w takowych słowach:

„ Deniq; Dokumentow opłacanych onerow z Hrabstwa Zasław: cum „ attinentiis extraditionem dla JO. Xcia Jmci Sapiehy Kancle„ rza Lit: przez JW. JP. Przezdzieckiego Sttę Dębskiego na „ terminie y mieyscu (exolutioni summ wyznaczonym) deci„ dimus „ pòty słowa.

Od takowego Dekretu, JO.Xże Jmć Kanclerz względem przemilczenia w nim i nie dania rezolucyi, na żałobę i kontrowersye swoie co do niedostarczonych totalnie Dokumentow ad quantitatem summy 506,916. złł: i względem nie przeniesienia długow Zasławskich na Osobę JP. Przezdzieckiego, a przeto: o uznanie repetycyi długu JXX. Bazylianow Połockich JP. Przezdzieckiemu, nakoniec: względem nieuznania rescyssyi kontraktu o Zasław złożonego, do Trbłu apellował.

A zaś: JW. JP. Przezdziecki Stta Miń: od niektòrych tylko wyrokow Akcessoryinych, oraz in ordine ewikcyi na JO. Xciu Imci Kanclerzu szukane równą od siebie założywszy apellacyą, względem sądzoney Dokumentow ad rem tabelli extradycyi na wyroku Ziem: Minskim zaprzestał. *Widzieć punkta apellacyi przy Dekrecie Ziem: Min:*

Z takowego więc obròtu Proceduru na Sądzie Min: wypada do konkludowania to nayprzód: że likwidacya nawet na Dekrecie ostatecznym pierwszey instancyi została nie ukończona, a potym to drugie: że taż rzeczona likwidacya jeszcze za nieskończoną na Prawie wieczystym, y kwitach: tak Jankiewicza, jakoteż Xcia Imci została przez Sąd Ziem: Min: uznaną, gdy mimo onych to munimentow wyrazy, extradycya kwitow exolutorum onerum jeszcze została na JP. Przezdzieckim decydowana.

A że: na takowym punkcie Dekretu, JP. Stta Min: zaprzestał. Więc mòwić przeciw temu: że Dokumenta złożyć powinien, y mòwić: że się samym Prawem y kwitami wyż rzeczonemi uwolnić można jako w punkcie nie apellowanym JP. Starościc dopiero wedle Konst: 1764 Ru Coron: y Kon: 1766. Ru nie może, y nadto jeszcze, zasługuie za to mówienie wedle tychże Praw na peny Ewokacyine.

A tu Sąd jeszcze ma zebrać w jedno uwagę: że likwidacya zawsze od swego początku została dotąd tylko w terminach y dylacyach swoich. Prawo wieczyste złożyło jey termin na wziętey przy nim assekuracyi czyli Rewersie, Rewers ten założył termin do

D. 5. Augusta, kwitacya z Dokumentow Jankiewicza w Wilnie założyła termin oddania assekuracyi do Niedziel 20 kwit samego Xcia Sapiehy w Warszawie, (*NB:* zawsze nie in fundo zyskiwane) odroczył oną do Niedziel 6. Sąd zaś Ziemski Wttwa Min: zasuspendował oną do przyszłey jeszcze wypełnienia nakazaney przez się Dokumentow y kwitow extradycyi. *Więc oną tym samym uznał za nieskończoną, a sam też równie nie skończył.*

Czemu? albowiem: jak likwidacya kończyć się może tylko na samych złożonych Dokumentach, y z nich zniesioney y uznaney pewności, tak: gdy Dokumentow złożenie jeszcze ad futurum odłożone, skutek się przeto Rewersu naturalnie jeszcze nie skończył, a rzecz została jeszcze zawieszoną do przyszłego zadecydowania z tychże Doknmentow przez samego Xcia, y do definicyi przyszłey.

To tak jest pewne y jasne, że tłumaczenia dalszego nie potrzebuie, y wtedy tylko po nakazaney extradycyi możnaby powiedzieć: że już skończony został Akt likwidacyi, jeśliby można było rzec śmiało, że Akcessorium, albo dylacya, kończy jakąźkolwiek pryncypalną sprawę.

Lecz: nakaz każdy złożenia Dokumentow, tylko w istocie Sąd y strony przysposabia do dowodow, a po złożeniu zaś nastempuie z tychże Dokumentow o rzeczy decyzya.

Znowu: wypada z tegoż Dekretu Ziem: Wdztwa Min: uwaga: że gdy aa JP. Przezdzieckim uznana jest dla Xcia Imci extradycya, więc została naturalnie potrzebowana temuż in futuro z extradycyi teyże kwitacya, ta zaś kwitacya y jey potrzeba, nastąpiły już na kwity pierwsze tak Iankiewicza jako y samego Xcia, więc kwity one zostały już skassowane, bo za niedostateczne do satysfakcyi Xcia y dowodow realności uznane.

Gdyby albowiem, pierwsze kwity uznane były za dostateczne, więc by wierzono, że Dokumenta y kwity exolutorum onerum już są u Xcia, więcby innych extradować nie zalecono, y do drugiego (a to następnego) kwitu, skutku kontraktu niezawieszanoby, bo tak dopiero argument JP. Sttca z kwitow pierwszych brany, mieć chce y dowodzi.

Lecz y Sąd Ziem: naypomyślniey dla Przezdzieckiego sądząc, przecież tę słuszność dla Xcia Imci osądził, iżby Mu kwity exolutorum, jako jeszcze nie oddane powrócone były, a Xże potym aby miał moc zakwitować go y wyznać: że Rewers Roku 1760 co do zliczenia się o summę 506,916 złł: został już zakończonym. Pókiby zaś świadectwa o tym IP. Przezdziecki przez kwit nie zyskał, póty jeszcze kontrakt Oyca iego uznany za skończony być nie mógł. Bo to obie od kwitu przyszłego równie przywiązanym było.

A gdy więc tak (jako wyż wyrażono) Sąd Ziemski Min: osądził, y argumenta przeto IP. Przezdzieckiego z kwitow Dokumentowych brane pokassował, y wiarę mu o oddanych w Ru 1760. Aug: 5. realizuiących Dokumentach odioł, a IP. Stta Minski w tym punkcie, jako o tym mówiono, nie apellował, na tym przestał, y zgodził się. Więc: mówiąc teraz nie wolnie na Trble, popełnia się nawet od Przezdzieckiego występek ewokacyi, y zassuguie się przeto za to mówienie na karę. Bo prawo powyżey zacytowane, w punktach nie apellowanych ni w Tryble, ni w żadnym Sądzie formować sprawy y głosu nie dozwala nikomu, rzecz przeto likwidacyi, na Sądzie Minskim, do złożenia

przy-

przyszłego przez extradycyą kwitow y Dokumentow zawieszoną y na tym nieodzownie skonkludowaną wedle rzeczonych przełożeń została.

Wszakże: kiedy przedsięwzięli JPP. Przezdzieccy czynić likwidacyą z extradycyi Dokumentow wywiązywać się powinną, na Sądzie Trybłu, y kiedy to onym Dekret oczewisty Tryb: Ru 1779. nakazał, więc: *nayprzód* to ma być pewnym, że nad instrument złożoney pod datą Ru 1760. tabelli, nic więcey składać, ani dodawać na pomoc swoią nie mogą, *a potym*: z oney tabelli, to tylko ma być przyięto, co z prawem wieczystym Xcia Jmści, na wieczność wydanym, jest zgodno, y co z excypowanych onymże prawem, w sobie taż to tabella nie zawiera punktow.

Czemu to tak jest? albowiem prawo Statutu w Art: 90. Roz: 4. po appellacyi założoney w sprawie każdey, y żadney zgoła stonie nic nowego na pomoc brać y dodawać nie pozwala w słowach:

„ A tam przed Sądem Naszym abo głownym, więcey ku pomocy so-
„ bie nic brać y przykładać nie ma, tylko to, co było przed
„ Sądem pierwszym, od ktorego appellował „

Czemu powtòre? albowiem gdyby wolno było wszystkim stronom nowe Dokumenta do Sądu Tryb: przynosić, tedyby y dylaciow do odpowiedzi na nie trzeba było rownie dozwalać, a w Tryble po appellacyach wszelkie zgoła dylacye y dobrodzieystwa prawne z Konst: 1764. Ru dla stron są nie wolne, a na dewszystko: to kończy kwestyą, że na to, jest wyrazne y dyspucie żadney nie uległe prawo. przystępuie się zatym dopiero: *do samych szczegulnościow Dekretu Tryb: 1779: Ru*

§.

Miał nayprzod: Sąd Trybłu y ten za stroną Xcia Jmści argument: że Dekret oczewisty Ziem: Woiewództwa Mińs: w punkcie przez JP. Przezdzieckiego Starostę Mińskiego nie appellowanym, za nie przyięciem świadectwa z kwitow: tak JP. Jankiewicza, jako też stwierdzaiącego od samego Xcia Jmści Kanclerza wydanych, extradycyą ieszcze Dokumentow do przyszley: nastąpić maiącey likwidacyi y jey konkluzyi po tylu nie dopełnionych przewłokach y dla niey składanych terminach determinował.

Złożył też powtóre: zeszły JP. Starosta Miński tęż samą tabellę, jako jedyny swóy miany muniment, y przez Oyca swoiego razem z Sukcessyą, y Aktorstwem Dòbr mu zastawiony, a vigore reguł wzglęydem appellacyow wyż opisanych odmienić się y dodać na Tryble wedle praw nie mogący.

Lecz: że w takowey tabelli, Tryb: likwidacyi z praw zastawnych, wroconych Obligow Xiążęcich, y kwitow na nie nie znalazł, ale na to mieysce: same pretensie z erekciow, reperaciow, zapomog Chłopskich, y nie dostarczaiącego jakby od praw zastawnych procentu, zgoła: z punktow prawem wieczystym Xcia Jmści Kanclerza excypowanych y do podawania nie wolnych, złożone wyczytał, dla tego: nową likwidacyą wedle kontraktu, tak: *Iżby ona z samych praw zastawnych, y opłaconych Obligow usprawiedliwioną była*, wyrokiem swoim zadeterminował.

O słuszności takowego Dekretu (choć to jest nad potrzebę, y nad powinności Liganta mówić) ktoż się przytomnie przeświadczać nie będzie, gdy on to tylko y jedno nakazał, co sprawiedliwość do zostawienia każdego przy swoim, Sądowi podaie; y co wzaiemna y ugodzona między obiema stronami umowa determinowała, a prawem wieczystym na Zastaw wydanym opisano było.

Co większa? w takim Dekrecie same nadto dobrodzieystwo dla zeszł:

JP. Starosty Miń: y całe nie małe jako w stopniu sprawy po appellacyi, przez tenże Trybunał okazane było, gdyż dość stzonie wolność jeszczn aby uspołobić się mogła na dowody y odpowiedzi, jest to nie małym y prawie nadzwyczaynym z folgowania punktem, a zamiast tego, za tym swoim uznaniem: że JP. Przezdziecki podaney y dowodzoney na Sądzie Ziemskim Mińskim Woiewództwa Mińskiego tabelli przez dowody nie usprawiedliwił, już mogłyby Trybunał w tedy całą sprawę jego inprincipali na upadek podać.

Dał jednak dla JP. Przezdzieckiego Starosty Mińskiego y czas, y dylacyą dosyć dla niego przeciągłą, więc się Syn jego nie skarżyć, ale raczey z łaski Trybunału chełpić dziś mogłby, za to: że Oyciec jego lubo dowodow w Ru 1779. po Sądzie pierwszey instancyi przed Trybłem nie złożył, jedak: jeszcze summa na onym dla JO. Xcia Jmści nie przysądzoną została

Kiedy jednak, nie wdzięczny za dobrodzieystwo Trybłowi, Syn JP. Starosty Mińskiego, y w Ru 1785. na Sąd y decyzyą Trybłu 1779. Roku mówił, a w końcu jednak, poprzeświadczeniu się lepszym, za ledwo tylko przez kondemnatę z Opiekunami swoiemi z kąkludowaną salwował się, y teraz toż samo o nie podległości do wyliczenia się y uskutecznienia tego obowiązku swego mówi, przeto: na to o słuszności Dekretu Trybgo przeświadczenie przyłączaią się tu do przekonania, racie y przyczyny tegoż Dekretu, dla czego likwidacyią? albo też bliżey y stosowniey, realizacyą złożoney względem likwidacyi na Sądzie Ziem: Wwa Miń: y appellacyi ró wnież złożoney przed sobą tabelli uznał?

§ §.

Wszystko to zaś, co mówi przed Sądem JP. Staroście teraz, mówił on pod ów czas, a mianowicie stawał, *nayprzód*: z wyrazami prawa przedażnego, „y że w nim aktu wylikwidowaną być wyrażona summa, „ *powtóre*: że w trwaniu takiego prawa, likwidacyi powtarzać „ nie był powinien, y obowiązku w tym nieznał, że kwietacya w Roku 1760 Aug: dn'a 6. od Jankiewicza, Dokumenta od Oyca jego być odebranemi przeświadcza, a przeto: y „ likwidacyą samą ukonkludowała, na koniec: że JO. Xiąże „ Jmść teraznieyszy Kanclerz, takową kwietacyą osobnym „ kwitem swym zaapprobował, y przeto: uchylenia żądaney „ wszelkiey przez się odpowiedzi żądał. *Co czytać w jego składanych całych przyczynach.*

Jednak: Sąd dawszy takowe przyczyny. *1mo*: Ze Prawo przedażne na Zastaw wydane, wyraża summę 506,916 zł: samemi prawami zastawnemi y kwitami opłaconych Obligow być skompletowaną. *2do:* Ze rewers czyli Assekuracya przy Prawie od JP. Podkanclerzego wydane na przystawienie onychto Dokumentow, nie znaydowanie się tychże w czasie kontraktu przeświadcza. *3tio:* Ze kwit JP. Jankiewicza Plenipotenta wespół z konnotacyą przy nim samego JO. Xcia Jmści Kanclerza, tylko o oddaniu Dokumentow dowodzi, a zaś de adimpleta Assekuracyi y kontraktu satisfactione, & de quanto summy, ani dowodzi, ani żadney zgoła wzmianki nie czyni. *4to:* Ze składaną przed Trybłem y przed Sądem Ziem: Miń: a razem konnotowana czynioney likwidacyi tabella dzisieysza pewności takoż o summie opłaconey y wypłaconey nie niesie. *5to:* *& ultimo*: Ze JP. Przezdziecki przez trakt cały Produktow y Replikowy, *samym tylko przyznanym prawem, y kwitami z Dokumentow wziętemi*, (*tak jako teraz y JP. Staroście czyni*) *bronił się, y od zło-*

Są.

żenia likwidacyi ex auteactis wyłamywał się. Zaś szczegułow teyże swo- *iey podaney, y zostawioney od Oyca sobie tabelli, żadnym sposobem przed Sądem podawać y oneż justyfikować niechciał.*

Wszystkie więc te odpowiedzi któremi dopiero JP. Starościc Miński wyłomać się z pod obowiązku liquidacyi, Dekretem iuż Trybunalskim uznanego żąda, były pod ów czas kładzione, lecz jak na nie szczęście na sąd przezorny trafiły, i przez Trybł zostały pokassowane, i od możnego używania ich oddalone. *Co zaś do ich w naydowcipnieyszym sposobie używania, widzieć nad to dawnieysze Produkta i Repliki.*

Tenże Trybunał, wszystkie też racye wyż położone, do nakazaney (cale inszą formą) massy tabellowey realizacyi czyli justyfikacyi używszy, y nad to wiedząc: że wszystkie zgoła między Obywatelami składaiące się solennitates prawne, do wyświecenia tylko samey, istotney sprawiedliwości y do iey zabezpieczenia, a nie zaś do trudnienia y ukrycia służyć maią zamiar: y nato tylko do użycia wolne, y że ich zatym cel Swięty y to właściwe postanowienie odstępnie używać, jest to zaciągać na zło, czyli in contra; y praw powagę, y tak staranną ducha prawodawczego ostróżność.

Dodał jeszcze zatym te od siebie w ostatku pryncypalną y przekonywaiącą Sąd wszelki przyczynę, w słowach:

„ Y ztąd: summy niektóre w wyż wzmienionych regestrach oddanych Dokumentow będące, y w kopii tabelli pomienione, „ a przez JO. Xcia Jmści Kanclerza, iż *summami Antecessorow* „ *tegoż Xcia niektóre pretensie były opłaconemi zakwestyonowane nie* „ *mogły być ostatecznie ad præsens na samych podawanych juramen-* „ *tach bez innych dostatecznieyszych dowodow definiowanemi,* Nad „ to poniewaź dług JXX. Bazylianow na Dolżanach attynencyi Hrabstwa Zasław: według poniższey Kategoryi „ lokowany, naypierwszym między J. O. Xcią Jmścią „ Kanclerzem, a JW. JP. Przezdzieckim proceder początkiem jest ztąd: iż JW. Jp. Przezdziecki według wyrazow „ prawa względem opisania ewikcyi będących ad suppertan- „ dum hoc onus JO. Xcia Jmści Kanclerza mieniąc być do „ likwidacyi w prawie wyrażoney, ten dług nie ściągaiącym „ się pociągnoł, wzaiemnie JO. Xże Jmść Kanclerz: iż takowy dług y zeszłemu JW. Przezdzieckiemu taynym być nie „ mogł, z procederu z samymże JW. zeszłym Przezdzieckim „ wiedzionego, *y z świadectwa w Regestrach oddawanych Dokumentow będącego,* twierdząc, *a naywięcey: quantum* 506 916. *złł in reali z wyż Dokumentow per specificum ad præsens nie justyfikowanych*, wnosząc za nie zupełne, od takowego Bazyliańskiego „ długu, siebie uwolnienia, a JW. Przezdzieckiego do odpowie- „ dzi za one obowiązania żądał „

„ Naostatek: ponieważ ogulna w prawie przedażnym na Zasław wy- „ danym *od wszelkich onerow ewikcya, inaczey rozeznawaną być* „ *niemoże, tylko: post realem expressæ w prawie przedażnym z preten-* „ *syi prænominatæ quantitatis* 506.916. *złł. liquidationem, zaczym:* same tu jeszcze kładną się pryncypalne:

Słowa Dekretu Trybunalskiego.

„ My Sąd Trybunału Głównego W. X. Littgo nie maiąc dopiero „ przez szczegulności takowey wielości summy obiaśnioney, „ in ordine iustificationis oney, *według wyrazow Prawa przeda-* „ *żnego. Ażeby summa z wypłaconą actu* 112,000. *złł. ogulną*

„ *618,916. złł: Poł: wynosiła & realiter ewinkowana została, necesſ-*
„ *ſariam liquidationem uznawamy.* A zatym Dekret Ziem: Mińs:
w tym punkcie bez dania rezolucyi Sądowey zapadły, pod-
nioſſzy, *poſt ſubſecuturam liquidationem,* między *JW. Przezdziec-*
„ *kim, a JO. Xciem Jmścią Kanclerzem rozprawę, hoc in puncto*
„ *jako in gradu appellationis zostaiącą,* w Tryble Gł: W. X. Litt:
determinuiemy, póty słowa decyzyi.

Tenże oraz Dekret w Kategoryi JXX. Bazylianow, ſummę dla nich na JW. Przezdzieckim przyſądziwſzy ac eo reſpectu Dekret pod Rokiem 1729. Tryb: ſub contumacia Xżąt Jmściow Sapiehow z Zastawnikiem zaſzły, a przez JP. Przezdzieckiego na zaſłonę używany ſkaſowawſzy repetitionem na Xciu Jmści Kanclerzu nie inaczey aż poſt liquidationem realem ſummy *618,916. złł:* iterum rzeczoną likwidacyą reaſſumuiąc, zachował. *Czytać!* a do waloru jego, przyſtoſować ogulnie wſzyſtkie de valore Dekretow oczewiſtych Trybunał: Prawa.

§.

Podaiąca ſię przeto dopiero w naſtąpionym y oſtatecznym już teraznieyſzym ſtopniu ſprawy, przez JP. Przezdzieckiego Starościca likwidacyina tabella, choć już odmienioną wedle powyżſzego oſkutku appellacyi prawa (okrom ſamey tylko dodaney na nią juſtyfikacyi:) być nie mogłaby, gdy jeſt nawet w iſtocie przez JP. Starościca dopiero y nie odmienioną, ona więc tylko do rozwiązania teraz przychodzi: jeżeli kontrakt Ru 1760 juſtyfikuie? a w iſtocie: czy z praw zaſtawnych y opłaconych Obligow tylko ſię ſkłada, czyli też: ſame erekcie, reperacye y nie doſtarczaiący jakby od ſummy zaſtawnych procent zawiera? jedno będzie za ſtroną JP. Starościca, drugie zaś y za intereſſem JO. Xcia Jmści Kanclerza, y za przyczynami w Dekrecie 1779. Ru wyrażonemi. *Przyſtąpić więc teraz nieco koło tego bliżey.*

Na utrzymanie oney tabelli in integro, powiedział teraz JP. Starościć: że ią dowodzi Prawo przedażne JO. Xcia Jmści, y wyraz w onym: że JP. Przezdziecki Podkanclerzy zupełnie z ſummy *618,916. złł:* wylikwidował ſię. a Dokumenta pretenſie jego ſkładaiące zoſtały tylko do powrocenia ſamego ad Archivum Xcia przez przyłączony do kontraktu rewers aſſekurowane, że zaś: gdy z tychże Dokumentow powrótu, JP. Podkanclerzy y od Jankiewicza y od ſamego Xcia kwitowanym zoſtał. Więc już rzecz zakończona, y na nowo wo likwidować ſię już nie powinien, że prawa o przyznanych Dokumentach tak ſilno mowią. że małoletniemu teraz explikacią czynić za Anteceſſorow ſwoich nie jeſt łatwo, że Sąd dla takich folgę czynić winien, że przydawanie nawet Opiekunow Sądowi tym celem jeſt prawem zlecone, y że żadney inney nie maiąc on tabelli, przyſięgę tylko na punktach w niey wyrażonych uczynić jeſt mocen, y dla jey mocy Sąd już kalkulować rzeczoney tabelli jako przyiętey, czyli to ona jeſt z wyrazami prawa przedażnego pod datą Roku 1760. zgodna? czyl nie jeſt? nie ma. A zatym krotko cały obowiązek ſądzoney likwidacyi, czy znawuona jeſt przez niego powinną, czyli nawet nie powinną tym ſpoſobem wyjuſtyfikować jeſt mocen. Taki zaś to jeſt zbior cały, y cały fundament Produktu y Repliki JP. Sttca, ktore on potym załozeniu, po tym tylko na ſzczegulne części podzielił.

Odpowiedzaiąc też na to wſzyſtko razem: Naypr**z**od ſię pytam JP. Starościca czyli Dekretow oczewiſtych a zwłaſzcza zaś Trybunalſkich nakazy należy ſię uſkuteczniać? albo też od dyſkrecyi y woli ſtron

pra-

prawuiących się, to tylko zawisła, y czyli można rzeczy nietylko przegrane, ale też wedle Art: 25. Roz: 4. chociażby tylko na prawie upuszczone y omieszkane na pomoć wzywać? y one wznawiać, czyli też tylko należy sama ich exekucya? y onym uleganie, bo w takiey kwestyi inna cale y różna zachodziłaby od Xcia Jmści odpowiedz.

Jeśli exekucya Dekretom nie jest powinna? tobym się odwołał do powyższych odecepciach w zapisach, kiedy te dóyrzeć się mogą z prawa y rzeczy przeświadczeń, *które na czele Repliki tey położyłem.* tobym y tak rzeczy JO. Xcia Jmści już dowiodł, gdy pokazałem w dowodach powyższych: że likwidacya od Roku 1760. aż dotąd była tylko zaczęta, a dotąd same maiąc tylko odkłady y termina, jeszcze aż dotąd zakończoną nie jest, a zatym winien byłby wszelako: JP. Staroście uczynić nową, y zupełną dopiero summ likwidacyą.

Lecz gdy, na Sądzie, który prawa exekwuie, mówić: że exekucya rzeczy Dekretem już osądroney, od stron obudwuch jest winna, nie jest nawet rzeczą do dowodzenia potrzebną, y gdy naypierwsza praw wszystkich siła od wypełnienia Dekretow zawisła, pytać się tylko teraz potrzeba otym: czyli uyiść może to JP. Starościcowi bez kary? że taką w sprawę swą wprowadził kwestyą, y czy nie raczey odpowiedz natym zasadzać mu przystałoby: *Ze teraz cale innych dowodow, do teyże jedney tabelli używamy że nic z erekciow, reperaciow oraz nie dostarczaiących od summ procentow, niekładnę, ani pretenduię, że prawa przedażnego y kwitow od Jankiewicza y Xcia Jmści na pomoc niebiorę, nakoniec to: że moie wszystkie przez Dziada opisane pretensie, nie z czego innego, tylko: z samych praw zastawnych y opłaconych Obligow y kart Sapieżyńskich, (vigore excepcyi w prawie 1760. wyrażoney) składaią się, a zatym: sprawiedliwość wyliczenia się, y obowiązek z Dekretu 1779 Ru już wypełniam,*

Jużby zatym XżeJmść Kanclerz wzierał tylko: czy actu? y czy z pewnych praw y Obligow złożona jest likwidacya? a zupełnieby przestał: jeśliby wyczytał, że w tym pretensiow ex fundo & ad fundum wyrażonych niema. Gdyż te są extra targu uczynionego (jak wyrażono) o Dobra Hrabstwa Zasław: które więcey pułtora miliona całey wartości w istocie swoiey wynosi.

Lecz kiedy tenże JP. Staroście w takim wyrazie bynaymniey nie odpowiada, i tylko rzeczy już skassowane powtarza, i niejako echo pierwszych dowodow swoiego Oyca w Ru 1779 przytaczanych, czyni, skarży go tylko, a barziey z podziwieniem nawet samych onego opiekunow, Xże Imć; będąc zaś przymuszonym: i obiekcye zgadzać z Dekretem, i usprawiedliwiać we wszystkim Dekret Trybunalski, wszystkie zarzuty z posłuszeństwa onemu wyboczone, przed szczegulnemi onychże punktami, tak rozwiązuie.

Co do Zarzutow contra Decretum.

1mo: Ze prawo 1760. wieczyste tylko zgodzoną, i skontraktowaną, a nie zaś opłaconą być summę dowodzi, o tym się tu już nie powtarza. *2do*: Ze Rewers albo Assekuracya przy nim wydana, Dokumentow ad manus pod ówczas u JP. Przezdzieckiego nie bytność dowodzi, a zatym: że likwidacya zakończona jeszcze wtedy niebyła, to także dla wyższych dowodow tu się opuszcza. *3tio*: Ze kwity Jurkiewicza i Xcia, tylko o oddanych Doku-

kumentach mòwią, a quantitatem dowiedzioney likwidacyi cale niepoświadczaią, ani o niey nawt wzmianki nieczynią, i bez czytania Assekuracyi wydawane były, ponieważ przyszłe ieszcze wyszukanie iey obiecuią. *4to*: Ze powaga Zapisow przyznanych, tylko do uskutecznionych i zakończonych, a nie zaś odkładowych ad futrum Zapisow należy, i prawo też wieczyste, a przy nim Assekuracya są takoż przyznane. *5to*: Ze położona w R. 1779 likwicyina Tabella już w exystencyi swoiey przez Trybunał naganiona w słowach: *Ponieważ tak Regestra, jakoteż złożona ze strony JW. Przezdzieckiego Starosty Minskiego Kopia w Ziemstwie Minskim konnotowana liquidacyi Summ pretensyinych, ktòre do prawa przedażnego być twierdził zaiętemi pewności &c. nie przynosi.* *6to*: Ze to wszystko, co teraz pracowicie się od JP. Sttca mowi, było iuż i mòwionym i odrzuconym w Roku 1779. i około tego głosy: Produktowy i Replikowy Tit: nawet dla pewnieyszego dowodu w Dekrecie swym zacytował. Y że nawet *ad amissa* nietylko do przegraney pryncypalnie rzeczy, lecz i do upuszczoney zwrót dla wszystkich zgoła Obywatelow niewolny. *7mo*: Ze podawany na punktach Tabellowych Jurament (jak i teraz JP. Sttcic chociaż ieszcze do tego za młody, podaie) wyraznie już iest Dekretem Trblskim uchylony, aże pretensye *na samych Juramentach bez innych dostateczniey-szych dowodow*, zgoła być przyiętemi niemogą, na wszystko to zaszedł już, i rozdzielonym tylko na punkta swoie być teraz powinien Tryb: wyrok. *8vo*: Że po dowcipnych i pracowitych JP. Stty Min: argumentacyach, likwidacya wedle prawa wieczystego, i znieexcypowanych czyli zamorzonych w nim punktow, a w istocie z praw zastawnych i wykupionych Obligow, iest tak iasno decydowaną, iż teraz zatrzeć to nieiest podobna i nawet ta kwestya, nie do uznania ieszcze, ale do Exekucyi swey dziś podaie się.

Nakoniec: Co do litości nad małoletnim nadtrąconey. Dość iest powiedzieć, że taż litość w Sądzie dla żadney strony nie iest dozwolona prawem, a singulariter Konst: 1726. Ru, że Sąd choć opiekunow dla sierot ma moc przydawać, jednakżeż i w tym momencie, gdyby tychże mogła być sprawa, byłby obowiązanym jak nayściśley sądzić, że w sprawach z antecessorem sierot zaczętych, dobrodzieystwo nawet suspensy prawem Art: 6. Rozd: 6. iest zabronione, dla tego, iż gotowości i dowody do procederu, od tychże Antecessorow dla małoletnich z spadkiem przychodzą. W ostatku: że JP. Starościc tak mocnych dopiero pomagaiących sobie ma Opiekunow, iż iest wątpliwo: jeśli po doyściu nawet swym do lat, mógłby być do popierania procederu swego, nad stan ninieyszy silnieyszym. *Co zatym tycze się zarzutow dalszych.*

„ Jeszcze: położył w obiekcyi JP. Sttcic przez Replikę, że Trybunał „ dla tego likwidacyą w Roku 1779 determinował, że chciał mieć „ tylko likwidacyą przez szczegulość opisaną, jaka się teraz od „ JP. Sttcica podaie. „

℞. Takie podanie przez szczegulności, jakie dopiero JP. Starościc czyni, było i w Roku 1779. ponieważ ta tabella, która dziś się składa, i iest za składaną i za uchyloną wymieniona w Dekrecie.

℞. *2do*. Nakazanie likwidowania się przez szczeguły, iest dowodem: że Trybunał wtedy przynaymniey z położoney tey samey tabelli, już nie był kontent, a nic inszego nawet Sttcie Min: z Dokumentow nie brakowało, ponieważ i komportacya w Sądzie Ziem: Min: była, i Dokumenta do likwidacyi wchodzić powinne, były w ręku IP. Stty, gdy onych extradycya ad Archivum Xcia Jmci została w Ziem: uznaną.

Nie

Nie wiem zaś: gdyby Trybunał wtedy chciał uznawać likwidacyą dla samey tylko iey formy i lepszego stylu, bo też tabellę i w samym ninieyszym stylu i szczegulnościach miał iuż pod sobą i wtedy, doczytać się iednak w niey dowodow, to on Dekret wyznaie, że było dla Trblu wtedy trudno, bo też i teraźn: podobno nie łatwo będzie.

„ Zarzucono i to: że taka decyzya, na żadną stronę nec pro, nec „ contra nie ustanowiła, a zaś obszernie przywiedzione do uzna„ ney likwidacyi przyczyny, były to chiba raczey prologiem, a „ nie zaś pryncypalnym Dekretem.

R. Ta obiekcya w istocie swoiey nieco za śmiała, a odpowiada się na nią tak: wygrała w tey *iedna strona* decyzyi to iest XŻe ImćKanclerz, bo ten i przed appellacyą o też likwidacyą prosił, i po uchyleniu od Ziem Min: o to appellował, i w Trble z tym stawał, choćiaż to zyskiem dla niego tylko iakby idealnym, i na papierze skończonym IPan Staroście uczynić żąda. *Straciła zaś druga strona* to iest IP. Starosta Min: bo ten tego pod ow czas i zawsze naymocniey przez Załoby, Produkta i Repliki, a w nich zaciągane prawo, Kwiy, i pokładaną ninieyszą tabellę, bronił. Dekret więc taki, na obie strony, jako post *ferias partium Controversias*, y iako po appellacyi, vigore swoiey istoty, vigore praw wszystkich, oraz vigore wyraźney nauki z Konst. 1699. 1726 i 1764. znać się ma za pryncypalny. A nawet i żadnym obrótem nie poruszony. To zaś w nim jedno zeszły IPan Starosta zyskał: że miasto następuiącego uno ictu summy winmey, zasądzenia jeszcze dilacya i czas na przygotowanie się na dowody, został mu dozwolonym.

Takowy y takiey formy Dekret, od formy prologu, nieskończone różny, albowiem to y zwyczay czyli doświadczenie samo uczy: że prologi w Dekretach wszelkich, zaczynaią się od zapisaney stron komparycyi, y piszą się w samey (bez przyczyn) historyi, aż do zaczęcia przyczyn, ktorym się pierwsza zwykle daje partykuła: *Lubo* od ktorey są racye strony w Dekrecie przegrywaiącey, y ta też partykuła w 1779. dana była JP. Staroście Mińskiemu, Racie strony drugiey, a pospolicie wygrywaiącey, zaczynaią się od partykuły, *Jednak.* wyrok zaś każdy zamyka się od słowa: *zaczym*, czy *expræmissis* &c. a co nietrudnym cale być do rozeznania zwykło.

Lecz aryngę prologu powadze samey decyzyi Sądowey zadawać, jest to przeciw Konstyt: 1538. Ru pismo na inszy kształt przeistaczać, a w istocie nadto jest to powagi wszelkim uymować decyzyom, y one w wątpliwość niewolnie wprowadzać.

R. 2do: Jeśliby ta decyzya nie była wyrokiem, lecz tylko prologiem, pytam się więc? jakaż inna w tym Sądzie nastąpiła decyzya? wszakże bowiem: prolog tylko wstęp do niey czyli początek zwykł czynić, a kiedy znowu JP. Starośc."cowi podobało się tak to nazywać, za coż się więc czuje do obowiązku, chociaż niedogadzaiącą rzeczy dziś składać odpowiedź?

„ Zarzut ku konkluzyi (po zgodzeniu się in consequenti na istotę „ Dekretu) wzięty z assekuracyi przy prawie JP. Podkan„ clerzego, że ona nie wylicza się, ale tylko jakby papiery „ pretensyine powrócić obowiązuje.

R. Chociaż na to wszystko jest Dekret, dostatecznie przez każdą przyczynę odpowiadaiący, jednakże y rzecz okazuje to sama: że Dokumenta dla tego, do złożenia assekurowane zostały, że pewność z onych jeszcze o summie następować miała, bo kontrakt (jako już to dość dowiedziono) bez ich mienia ad manus, y w War-

y w Warſzawie był czyniony, y kwity po nim z Dokumentow dane oba rownie w nieprzytomności aſſekuracyi, były JP. Podkanclerzemu dawane.

Jak dowody z Dokumentow każde, nigdy nie mogą być bez ich widzenia? czytania? tak kontrakt w Warſzawie ſtały, niemogł naturalnie Xcia Jmci o pewney, chyba o takiey wymienioney y formowaney tylko, nauczyć pretenſyi.

Ze zaś y aſſekuracyą być należącą do realizacyi ſummy 506916. złt: Trybunał już uznał. Y kwit z odebranych wedle Regeſtrow, Dokumentow dla tego pro adimpleta liquidatione nie przyiął, że on de quanto czyli co do ſummy nie wyraził, kładnę na to y do tego punktu Dekretu ſłowa:

„ Ponieważ &c. według złożonych ze ſtrony JWJP. Przezdzieckie„ go regeſtrow ręką Plenipotenta Xcia Jmci konnotowa„ nych, in ſatisfactionem wyż wyrażoney aſſekuracyi pro„ dukowanych, *ad Arthivum Xcia Jmci Kanclerza odbieraiąc,* „ *kwit wydany tylko de impleta względem aſſekuracyi co do ſamych* „ *Dokumentow ſatisfactione znać daie, a de quanto ſummy nie prze*„ *świadcza, y żadney nie czyni wzmianki,*

Infra vero: „ jako też złożona ze ſtrony JWJP. Przezdzieckiego „ Staroſty Mińſkiego kopia, w Ziemſtwie Miń: konnotowa„ na, *likwidacyi ſumm preteuſyinych, które do prawa przedażnego* „ *być twierdził, zaiętemi, pewności de quanto 506,916. złt: zupeł*„ *ney nie przynoſi, zwiaſzcza: gdy JW. Przezdziecki przez cały* „ *trakt produktowey y Replikowey kontrowerſyi, ſamym tylko przy*„ *znanym prawem likwidowaną być ſummę wyrażaiącym, zaſłania*„ *iąc ſię,* y od obowiązku powtornego ex ante actis prawa „ przedażnego likwidowania ſię wyłamuiąc ſię, &c.

Już zatym, y to, że aſſekuracya Przezdzieckiego ſłużyła nietylko do powrocenia Dokumentow, lecz y to realizacyi ſummy zgodzoney z tychże Dokumentow, jako jeſzcze w tedy nieczytanych wypadać maiącey, y kwity przy odbieraniu Dokumentow gdyby ſkończoną likwidacyą znaczyć mogły, że powinne były wyrażać realność, y wyjuſtyfikowanie ſummy. Y *nakoniec:* że wyłamywanie ſię z pod likwidacyi przez wyrazy prawa y kwitow, jeſt dla JP. Przezdzieckiego niewolne, a w oſtatku: że tabella likwidacyi złożona być munimentem ſprawiedliwym, z prawem przedaży zgodnym, y ſummę kontraktową realizować nie może, gdy wſzyſtko to jeſt z ſamego oczewiſtego Dekretu y z ſłow onego uſprawiedliwionym. Więcey już przeto tymi y podobnemi obiekcyami (około ſkładu Dekretu) Xże Jmć Sąd zatrudniać niechce.

Uſprawiedliwiać przyczyny jego nie można ſilniey, jak nayprzod z powinney powagi jegoż, powtore z tego: że gdy Sąd doyrzał wyraźne bez pieniędzy nabycie, mogłże folgować jedney ſtronie, y natężonym do zawiedzenia ſprawiedliwości z aryngi praw nieſtoſowney, przybranym ſprężynom?

Kiedyby kupna nie były zupełnie co do zapłaty ſwojey pewnemi, lubo je prawa doſyć ściſłemi regułami obwarowały, tedy by tą drogą w czaſie ſwoim mogło przyiść do tego, iżby przechody maiątkow, nie ruchomych, czyli ziemnych, tak mocno w każdym kraju intereſowane, tylko od ſztuki y kunſztowney dependowały jey poſtaci projektow, a toby mało y zgoła nic ſię nie rożniło od Dobr leżących *nullo jure odiecia*, albo też nawet y od ſamey uczynienia expulſyi.

Pry-

Prywatny Człowiek, czuie ſię naturą ſamą, a nawet i prawem być obowiązanym, a żeby nie pomagał do złego, ani też nawet folgę czynił temu, a mógłże Trybunał prawem, przyſięgą i cała obſzernością ſwego powołania ściśnony, gdy doſtrzegł niedopełnienie na ſtronę drugą kontraktu, nie ſchylić ſię do nakazania, czego? ażeby ſprawiedliwość jako naylepiey w tey ſprawie wyświecaną była; I tego też właśnie tylko Xże Jmć Kanclerz chciał i chce.

Y tu zatym wſzyſtko zda ſię już być dość dowiedzionym od Xcia co należy do uſprawiedliwienia Dekretu pod Rokiem 1779. i co do jego pewnych w tym ſporze wyrokow.

Nim zaś do odpowiedzi, na wſzyſtkie punkta Tabellowe przyidzie, jeſzcze ſię uprząta co do zarzutow Sttca Miń: choć równie contra Decretum, lecz niby ex re ſprawy dołożonych.

1mo: „Że gdy JP. Podkanclerzy osobnym zapisem przy kontrakcie „przedaży Xcią Jmci ze wſzyſtkich ſwych pretenſyi kwi„tował, więc muſiał być już kontrakt cały ſkończonym, „boby inaczey kwitu JP. Podkanclerzy nie dał.„

Odp: JP. Przezdziecki mógł wydać już kwit od ſiebie, bo zyſkiwał Prawo wieczyſte na Zaſław i przyznane, czego on jedynie i naywięcey żądał. Te prawo zaś ani poruſzone już być mogło, ani je Trybunał w Roku 1779 mimo nakazaną likwidacyą poruſzył i już na jego ſtronę wſzyſtko ſkończono.

Na zarzut drugi: „Ze niektòre Dokumenta mógł mieć w Warſza„wie Przezdziecki, i zatym jemi dowodził preten„ſye.„

Odp: Wyraz Aſſekuracyi gdy jeſt ogulny, *że procederu prawnego tudzież Dokumentow pretenſyinych &c. ad manus nie mam.* Więc nic z tych excypować nie można.

Gdyby zaś miał jakie papiery Podkan: tedy one wraz oddać był powinien, a nie ſuſpendować jeſzcze tego do terminu, równie też: napisałby to w Aſſekuracyi: *a że nie ktòrych, oprócz tych, ktòre już Xciu Jmci dopiero oddałem, ad manus nie mam, na reſztę: na te ktòreby już oddał, wziąłby zapewne od Xcia kwitacyą.*

Na zarzut 3ci: „Ze nie ktòre ſummy nie były w procederze Oyca „Podkanclerzego, być jednak mogly w wiadomości Xcia „i zoſtały też dopioro przez Xcia przyięte.„

Odp: Ze takie ſummy przyięte, dowod to jeſt ſprawiedliwości Xcia, ktòry ſłuſznego niczby ſię przyiąć nie wzbraniał, wyrażone też Dokumenta pretenſyine, ktòre mogły ſię i do wziętych przez ſamego Podkan: punktow rozciągać. A zaś że Xże tak dobnych kawałkow Zaſławſkich, przy tak rozległych Dobrach i intereſsach ſwych nie pamiętał, o tym wierzyć śmiało można.

Zarzut 4ty: „Ze mógł przyiąć z dobrowolności,„ *Odp:* to ſię tu nie dowodzi. Bo na Dokumentow wſzyſtkich przyſtawienie brał aſſekuracyą, a prawu ſwemu tytułu darownego nie dał.

Na zarzut 5ty: „Że tu o ſamą tylko o podaney Tabelli idzie wia„domość, a między temi zarzutami zapędzony Starościc „na karcie ſub litera O. w Repl: kolumny 2giey napisał te „słowa o tabelli jakby przy kontrakcie wraz z ſummami przy„ietey. *Ewinkuie ſię przyſięgą Starościca, że wniey były te ſa„me, ktòre dziś w kopii doziera Trybunał.* *Odp:* Barzo okazuie ſię być prędkim JP. Starościc do przyſiąg, zwłaſzcza kiedy znayduie że w Prawie przyznanym, wyraźnie Erekcye, zapomogi, i deceſſa procentu ſą wyłączone, a z jego

Tabelli tak wielce od wieku jego odległey, naywięcey takich znayduie się pretensyow.

Wszakże: tu jednak sam nakoniec JP. Starościc stropiony, w punkcie następnym dopisał, te słowa: *Niech tu Starościc nikt nie posądza, że on o byłey likwidacyi między swoim Dziadem a Xięciem Kanclerzem, i o tym, z czego się formowała ta likwidacya, tak obszernie mówi*, ale przydał to potym, że on dla tego to czyni, *iż będzie przymuszony względem niektórych pretensyow, odezwać się do tego, że już one Xże przyiął in ante.* Y na tym też cały prawie fundament odpowiedzi swey zafundował.

To zaś jedno w tym punkcie wyznano prawdziwie; że dowodzenie o przyięciu summ czasu likwidacyi (a barziey jeszcze z ofiarowaną przez Starościca przysięgą) jest trocha za obszerne.

Item: w następnym także punkcie wyraża Starościc, o owey nakazaney przez Trybunał likwidacyi, w słowach: *Ze Trybunał w Roku 1779 kazał sporządzić nową likwidacyą, to nie przeszkadza do probowania: że była pierwsza czyniona, dla tego bowiem, że kazał Trybunał, czyni mu posłuszeństwo Starościc, i likwidacyą podaie, dla tego zaś: że ta nowa likwidacya potrzebuie usprawiedliwienia, usprawiedliwia ią tym samym Starościc, gdy summy w niey pomieszczone, dowodzi być przyiętemi przez pierwszą.* Widzieć to na teyże kareie.

Ale to się nigdy nie zgadza, i zgodzić nie może z rzeczą, aby Trybunał i odrzucił dowod pierwszy, dla jego defektow, a kazał ony usprawiedliwiać, i znowu: przez posłuszeństwo niby żeby godziło się usprawiedliwiać przez tenże sam chociaż odrzucony dowod pierwszy.

Na zarzut 6ty: W teyże samey karcie, w słowach: *Trybunał wszakże nie dla tego nakazał, że jey nigdy nie było, lecz dla tego: że podczas sprawy w Roku 1779 Xże Kanclerz prosił o nową likwidacyą, a Starosta Miński broniąc tey nowey likwidacyi, choć probował, że była dawnieysza, niechciał jednak probować jaka ta była likwidacya dawnieysza?*

Odp: Zaden Sąd, a bardziey Trybunał nie czyni nigdy dla tego, że która strona co prosi, lecz tylko: że to być słusznym uznaie, i to już dalszey niewyciąga explikacyi, a gdy Starościc w tym zarzucie wyznaie, że Oyciec jego bronił uznania likwidacyi, probuiąc że była dawnieysza, a Trybunał jednak w Roku 1779 to odrzucił, więc teraz utrzymuiąc się znowu przy dawnieyszey z własnegoż argumentu wyznaie, że czyni Dekretowi opor, i wyznaie że do utraconey już raz dzisiay przeciw Art: 25. Rozd: 4. powraca rzeczy.

Na zarzut 7my: też w słowach i na teyże karcie. *Kiedy dawniey był zniesiony oguł pretensyow, naturalnie być musiał i szczeguł, z których się złożył ten oguł, a gdy Trybunał nie kazał: żeby teraz był nowy okazany oguł, lecz aby dawnieyszy oguł szczegulnościami wyjaśniał się, nie może się przeto inaczey ten wyjaśnić, tylko przez dowodzenie: że były dawniey kładzione szczegulności, i że dzisieysze są te same co dawne.*

Odp: Nie trzeba więcey, jak tego wyznania, że te szczeguły, co dziś się kładą są też same właśnie co dawniey, czyli w Roku 1779. przed Trybunałem były składane, te bowiem iuż przez Dekret są i zganione i uchilone, bo Trybunał chciał jeden, ale

swe-

ſwemi ſzczegułami nie dowodzonym. Więc iuż wiadoma jeſt na nie z własnego ſtrony wyznania, do uchilenia konkluzye.

Na zarzut 8my: „ Ze XŻe Jmść na zaſtępſtwo od XX. Dominika-
„ now Zaſławſkich o Annuatę ſwoią maiących pretensyą,
„ oſobną zeſzłemu Podkanclerzemu w Roku 1760. Junii 17.
„ wydaiąc Aſſekuracyą, w niey napisał te ſłowa: *Ze i Hra-*
„ *bſtwo Zasławskie Podkanclerzemu przedał i ſummę zgodzoną zu-*
„ *pełną w gotowiznie odebrał.* Y znowu też tu do powagi za-
„ pisow ſię odwołuie.

Odpow: Już na to i wyżey dana jeſt rezolucya w Kategoryi traktuiącey o naturze Rewersow: że gdzie jeſt Rewers przy zapiſie głównym czyli aſſekuracya? tam zawſze zapisy wychodzą z wyrazem, *Ze ſumma oddana.* Czyli wychodzą ſłowem w Aryndze zupełney, chociaż to wſzyſtko do oſobnego Rewersu ma ſwoią referencyą.

R. 2do: Ze wyraz ten o oddaniu ſummy za Hrabſtwo Zaſławſkie całey, wyraźnie jeſt nie prawdziwy, dla tego: że i Prawo ſame na Zaſław, i przy nim Aſſekuracya, i ſame nakoniec głosy JPP. Przezdzieckich, i z ich położoną Tabellą, mówią to jedną do Sądu: *Ze ſumma Zasławſka, nie opłacona jeſt ręcznie, ale też tylko wykalkulowana.* Czyli bliżey o tym mówiąc, aż dotąd jeſt pod Proiektem, lecz i Proiekt ſam, i zapisy Proiektem wyiednane, ſą przyznane równie, i w powadze zatym równey.

Na zarzut 9ty: *i iuż za oſtateczny tu kładnący ſię*, to jeſt: z Art: 7. Roz: 7. ktoby przeciwko zapisowi ſwemu mówił, oraz zamknięty w tych ſłowach ſub litera O. w kolumnie 4tey. *Gdyby JO. XŻe*
„ *Kanclerz był na Trybunale &c. czyliżby nie zatrwożył ſię, że-*
„ *by przeciwko pretensyom jego kilka przyznanych złożono Doku-*
„ *mentow*, Czyliżby nie wolał i oboiętney pretensyi (jakiey tu nie ma) odſtąpić, niż przyznawać ſię, że wiele
„ Dokumentow przyznanych nie oſtróżnie wydawał &c.
„ *Et item* w punkcie naſtępnym, jednym, 2gim i 3cim, kon-
„ kluduiąc jednak całą też argumentacyą na wieku teraźniey-
„ ſzym nie dołężnym JP. Sttśca, litość Sądową zyſkiwać mo-
„ gącym, przed zaczęciem zaś odpowiedzi ſzczegulnych,
„ oświadczaiąc ſię, że to tylko z poſłuſzeńſtwa Dekretu
„ Tryb: 1779. JP. Sttcic czyni.

Odpowiada ſię i tego nieopuſzczaiąc: że Prawo Art: 7. Roz: 7. jeſt nietylko in contra Sttcowi mówiącemu przeciw Dokumentowi Aſſekuracyi JP. Podkancl: ale też pono i przeciwko własnemu JP. Starościca przekonaniu: A zaś: nie to w iſtocie dziwić powinno, że XŻe Jmć za Hrabſtwo ſwe nie opłacone liczenia ſię żąda i ſkutkow aſſekuracyi wydaney pretenduie, ale że JP. Starościc od Anteceſſorow ſwych jeſzcze zaśmielony, i od obowiązku tego chce ſię wyłamywać i Dekretu Trybun: 1779. czyli naygłównieyſzego na Prawie Munimentu nie chce ſię lękać, i z nim nie jako walkę zaczyna. Nakoniec: że źle ſię definiuie zaciągaiąc poſiłku z ſtanu Małoletniego, gdzie o czynności i Proiekta przez ſtarych czynione winną jeſt dziſiay odpowiedź, a więcey jeſzcze wykracza, że mówiąc że z poſłuſzeńſtwa Dekretowi ſię likwiduie, i znaiąc to: iż jeſt Dekret, obowiązku onemu dopełniać nie chce, a razem i uległość i nie uległość onemu pogodzić przedſięwziął.

F Le-

Lepieyby zatym: gdyby na jakim jednym przynaymniey z tych obiektow przestał, ale musiał ten Proiekt jeszcze od swych Antecessorow znaleść w Sukcessyi. Więc tylko Proiekt zeszłego JP. Podkanclerzego dziś on doprowadza.

Nie chcąc zatym daley obiekcyow tegoż samego rodzaiu, i względem tego, co się tycze Dekretu Trybun: i względem tego, co interessuie samą istotę rzeczy, JO. Xże Jmść przytaczać, przystępuie iuż do rozwiązywania, *Punktow Tabelli szczegulnych*, choć też te przez niechętne Dekretowi (jako wyraża) posłuszeństwo, i nawet Prawie jednemi, jako i Ociec JP. Starościca dowodził słowami, tenże Starościc dziś do Trybunału poddał, i przeto:

O Punktach Tabelli ad massam 618,916. złłch złożoney.

Te wszystkie punkta, chcąc w swym porządku wedle wyrazow Prawa pod Rokiem 1760. Junii dnia 16. i wedle przepisu Dekretu Trybun: tyle kroć wspominanego pod Rokiem 1779. oraz wedle historyi o rzeczy powyżey położoney nayłatwiey rozebrać i obiąć, trzeba naprzód to wziąć za układ i za pewną do postępowania istotnego drogę: że w nich dwa tylko są położone termina niejako prawne, to jest: natura jednych pretensyow, które likwidacyą właściwie składać mogą, a te są takie wedle słow Prawa i razem i Dekretu: *Summa 506,916. złł: vigore Praw zastawnyck Exolutorum Antecessorow moich onerum kwitow i dalszych dowodow:* Y to jest zamiar pierwszy, czyli nie jako terminem aquo nazwać się maiący.

Natura zaś druga pretensyow nie wolnych, i wyłączonych kontraktem, oraz Dekretem umorzonych, czyli skassowanych jest z słow tych i tegoż Prawa, *Patetite et luculenter na Hrabstwie Zasławskim i attynencyach onego pokazało się, prócz zapomog, procentu od summy zastawnych nie korrespondniącego Erekcyi, reparacyi, tak w Hrabstwie Zasławskim, jakoteż w Pałacu Mińskim czynionych, i innych ad fundum pretensyi*, a to w tey sprawie może być zwanym jakby terminem ad quem.

Takie zaś termina opisał i Dekret Trybski 1779. Ru gdy nieznalazłszy w złożoney Tabelli pretensiow z praw zastawnych i opłaconych Xżych Obligow i folgę w tym zeszłemu Staroście czyniąc, czyli czas do przygotowania się jemu czyniąc, nakazał liquidacią *wedle Prawa wieczystego* 1760 Gdzie ta wyraźna jest wymieniona dystynkcia, nie przyioł zaś iuż tey Tabelli, gdy w oney nie jako w Magazynie naypo-rządnieyszym, wszystkiego zgoła dość znalazł.

Że w tedy Trybł chciał o JP. Przezdzieckim namoment lepiey rozumieć, a nie uwierzył, iżby kontrakt Zasławski mógł być takowym sposobem złożony, i żeby Xże dla tego JP. Podkanclerzemu płacił, że on potym w lepszych budynkach miał mieszkać, i chłopow lepiey miał zapomożonych, lub: że dymy w Zasławiu dla siebie allewiował (NB. co i Procentowi nawet jego zastawnemu choć excypowanemu naturalnie przybyło) albo nakoniec iż granice w Zasławiu Procederami powiększył, &c. lubo i zato, o uczynioney bonifikacyi można by rozumieć, gdy Hrabstwo Zasławskie nie równie większą swoią miało cenę, i naturalnie że dla tego ta excepcia w Prawie Zasławskim została wyrażoną iż ceny tak małey jaka wyrażona była za dodatwą, klaść nawet in publicum nie przystawało. Y przeto

że

że tenże Trybł kazał JP. Przezdzieciemu na liquidacią z praw zastawnych i Obligow złożoną uspofobić się, to okazane od Trybunału zostało dla niego i nie małe dobrodzieystwo prawne.

Lecz że JP. Sttcic Miński dopioro rozumieiąc że nakazana liquidacia jest toż samo co konieczne na papierze skwitowanie się, mówi dopioro że Dekret ten ma być zawsze nieskutecznym, i że Tabella Oyca jego taż sama chociaż zganiona i odrzucona i w takim zborze wszelako, ma być bez żadnych nawet dodanych dowodow przez Trybł teraźnieyszy a w porządku drugi przyiętą, i że on daley explikować się nie zna się być winnym, i śmieley teraz w tym niż Roku 1785 (gdzie się w ostatku musiał kondemnować) snać w nadzieię mocnych Opiekunow do sądu idzie. Dziwi się tylko śmiałości tey Xże Jmść *na punkta zaś tak odpowiada.*

Co do punktu Pierwszego. o summę zastawną na Folwarku Wołowczyznie Zacharyczach i Szubnikach in qtte Tal: 2000. byłą, o tey żadnaby qwestya się nie czyniła, gdyby JP. Starościc Miński niechciał niesłusznie zarabiać na kurrencyi Talarow które dane były od Kasztelana Przezdzieckiego po złotych 6. i tak opisane i niewyparte przez Starościca.

Tak liczyć nie śmiał kurrencyi sam zeszły Podkanclerzy w swoiey Tabelli, gdyż tylko położył sztukami talarow. Nie wiadomo tedy, co powoduie JP. Starościca czynić w tym qwestią i extra zapisu, ktòrych Sąd bliżey się trzymać powinien i extra prawa Konst: 1670 takowy walor Talarow aż do nastąpioney przez póżnieysze Konstytucie redukcyi naznaczaiącego. Konst: nakoniec 1766 to rezolwuie, ktòra nową pro futuro stanowiąc redukcią sądowi każdemu trzymać się zapisow nakazuie. Kontrakt zaś Xcia Jmci z Podkanclerzym o Zasław jest ieszcze pierwszy przed Konst: Ru 1766.

Co do punktu drugiego, o summę zastawną 16,666 talarow na Zasławiu byłą, ten cale i w niczym negowanym nie iest.

Co do punktu trzeciego, o niefruktyfikacyą od summy zastawney 8000. talarow bitych, czyli: *o nie dostarczaiący procent roczny*, liczony po 10. od sta.

Ten punkt przyiętym byłby, gdyby niesprzeciwiał się tak wyraznemu Prawu wieczystemu, które kładzie tak rodzay w excepcyi przez słowa *oprócz: procentu od summ zastawnych nie dostarczaiącego jako też* kwitaciom y pierwszym trzem przed kontraktem, z okazyi różnych procederow y pretensiow danym, y ostatniey w Roku 1760. Junii 17. dnia daney, ktòrey się słowa ad casum dla tego tu kładną, że Sąd y do dalszych wszystkich tego rodzaiu pretensiow, będzie miał to za iedną położoną regułę: *Ponieważ: tak za summy zastawne jakoteż za wszystkie pretensie do Dóbr Zasławia reguluiące się &c przez zbycie wiecznością tychże Dobr uspokojony zostałem. Zaczym z Procederu de super wspomnianego przez w Bogu zeszłego JW JP. Kasztelana Inflan: Oyca moiego prozequowanego, jako też z summ zastawnych i Pretensyinych do Dobr Zasławia reguluiących się jako iuż modo præmisso uspokojonych kwituiąc od każdego o przerzeczone summy zastawne i Pretensyine do Dobr Zasławia reguluiące się, turbuiącego JW. JP Pw zastępowaąć i ewinkować obowiązuie się.*

Jest też takowa pretensia przeciwa perconsequens i Dekretowi 1779 Ru liquidacią wedle wyrazow prawa na Zasław przeznaczaiącemu jakoż: gdy napisał Podkanclerzy w kwitacyi swoiey że kontraktem zaspokojony został, więc: drugi raz prosi Wnuk jego opłacenia tego

Niechby więc przesłał na rescyssyą kontraktu o Zasław, to w ten czas we wszystkie wszedłby pretensie Xże Jmść Kanclerz, które wszakże bez Inkwizycyi i weryfikacyi infundo wedle Konst: Ru 1726 i

F2 1764.

1764 rozeznane być nie mogły, a jeszcze (jak ta pretensia) gdy ma datę 1706 Ru.

Daremnie zaś na ten punkt prawa o powinności Dziedzica względem Zastawnika JP. Sttcic w Replice swey zacytował, lepiey bowiem było to dowieść że Prawo i Dekreta Tryblskie w jakimkolwiek punkcie naruszane być mogą. Bo gdy antecedens jest na zawadzie, konsequens ani przytaczane być może, a do tego: ta Pretensia już niechay i dowiedziona, ale i zapłacona w Ru 1760 w kontrakcie, a nabyta za nią wieczność przy Starościcu została. Xże zaś te pretensie niczym nie rewersował owszem wyraźnie wyłączył prawem, a Trybł Dekretem. *Ten punkt przeto upada.*

Co do punktu Czwartego: O niefruktyfikacyą od summy 12,000 talarow z przyczyny Lettawow, od Ru 1709 obra 9 do 1713 Apr: 4. czyli nie dostarczaiący procent po 10 sta zaś ad valorem 4800 talarow położony.

℞. Summa Lattawowska, że od samych Sapiehow opłacona, y Interes z niemi z dołożliwością przecież Osoby JP. Przezdzieckiego jest zaspokojony, dowiedziono to Produktem, y nie wyparto zostało przez samego JP. Starościca.

Względem zaś nie satysfakcyi, czyli niedostarczaiącego procentu, gdy y to jest równą pierwszey immediate rezolwowaney pretensyi, a zatym przeciw kwitacyom y Dekretowi Trybunalskiemu refertur przeto do powyższey z tych munimentow odpowiedzi, y do tych excepcyow. *Oprócz niedostarczaiącego od summ procentu y dalszych wszelkich ad fundum pretensyow*, za które Hrabstwo Zasławskie nabyte.

„ Co zaś zarzucił w tym punkcie JP. Starościc, że niemienie pro-
„ centu nie jest toż samo, co niedostarczaiący procent „ niewiem czy znaydzie w czyim umyśle perswazyą?

Bowiem: w lat kilkadziesiąt kalkuluiąc się, czy powiedzieć: że Ja nie miałem którego Ru Procentu, czy że nie miałem w niektórych latach, zawsze atoli jest rzecz około jedney niefruktyfikacyi, y zatym koło jednego procentu, a w ogule mówiąc, nie możnaby było inaczey rzec o tym, tylko że procent nie zawsze był dostarczaiącym.

Inaczey trzeba było Podkanclerzemu w kontrakcie dołożyć: *a ten Procent nie dostarczaiący, ma być tylko rozumiany w Roku jednym, a to co lat kilka niedochodziło to rozumianym w tym punkcie y tak tłumaczonym być nie ma.*

Jeśli zaś nie przyznnaie się W. Starościc do punktu niedostarczaiącego procentu to niechże przyimie do kwitu y tych słów: *y innych wszelkich ad fundum pretensyi.*

Już zaś wtedy niewiem, czy y w tak generalnym tytnle wyłączać to będzie miał serce, a jeszcze bardziey mimo tak jasny wyraz, tak dawne na swóy wiek pretensye, zaprzysięgać (lubo to do wrażenia tylko) za prędko oświadczył.

Między objekcyami położył Starościc: że Inwentarz Antecessorowi Jego Kasztelanowi dany był w Powietrzu, to zatym konwinkować się powinien, kiedy w takim krytycznym czasie był Procent, a jakiż był po Powietrzu? a daley po Allewiacyi Dymow? y po rozszerzeniu Granic?

Choć w tych pretensyach Podkanclerzy Przezdziecki wszystko tylko na swóy awantaż zapisał, y chociaż w kontrakcie może y sowicie odebrał za to wszystko bonifikacyą, jednakże żeby mogła na pretensye fundi pówść weryfikacya, bardzo wątpliwo: czy jey zyskanią czyliteż tylko uwolnienia się należało-

by

by bardziey życzyć Sttcowi, ile gdy w Testamencie Dziada swojego pod Rokiem 1732. czyta on: że aż w tym czasie folgę uczynił w zmnieyszoney pańszczyznie Chłopom Zasławskim Kasztelan, nie kładnąc wszakże o to pretensyi do Sapiehow, a w innych rodzajach dosyć tenże troskliwości okazał o swóy maiątek. *Y ten zatym punkt równie być przyiętym nie może, ani jurament podany od Sttca może być przeciw Zapisom y Dekretowi uznany.*

Co do *Punktu 5tego o Expens prawny z Pociejem y Nowosielskim ad quantitatem złch 4000.*

1mo: Takowy Expens jest to ad fundum pretensyą, y nie jest ani Prawem zastawnym, ani Obligiem; więc jest w rodzaiu excypowanym; oprócz tego:

2do: Gdy sam zeszły Przezdziecki nie przez Ewiktora swego dochodził, więc taki wydatek Prawo Art: 22. R. 7 na samym Szkodniku szukać każe.

3tio: Że ten Expens jeszcze nie dowiedziony, choć może cały w Kontrakcie Zasławskim bonifikowany. Gdyż nie zawsze strony w świeżych nawet Expensach (nie tylko jak tu przez Wnuka;) odbieraią całą od Sądow bonifikacyą.

Jakoż: y JP. Starościc w juramencie podanym, chce przysiądz nie na tym: że ten Expens jest aktualnie wyłożony y niczym przez Pociejow ani Sapiehow nie bonifikowany, lecz tylko: że to Xże w Ru 1760 maiąc podanym przyioł. Tak bowiem przysięgaiąc, znayduiąc chyba tę restrykcyą, że gdy Xże Hrabstwo za dodatek tylko przedał, a resztę za pretensye przyioł y walorem zapłacił, więc sumnienia swego przysięgaiąc nie zawiedzie. A do tego: że jurament jeszcze nie prędko wykonać mu przyidzie, a potym może powiedzieć, że nie on jako wtedy małoletnim będąc podawał. *Więc y to być przyiętym nie może.*

Co do Punktu 6tego: O nie fruktyfikacyą z Zaścianku Czerniawszczyzny y sianożęci Bui ad valorem złch 9120.

Ta też pretensya refertur równie do excepcyi, tak w punkcie nie dostarczaiącego procentu jako y wszystkich ad fundum pretensyi, bowiem kiedyby proszone było tego rozeznanie, miałoby nie inny dla siebie tytuł tylko pretensyi ad fundum. Należy przeto y ta pretensya do kontrawencyi Dekretowi 1779 *a zatym y do kassaty.*

Co do Punktu 7mego: O pretensyą za expens z Wielamowskiemi do złch 1200.

℟. y ta pretensya będąc należna ad fundum y 4ma kwitacyami, oraz Dekretem 1779 skassowana, a nadto: y nie pewna, y może nad walor Zaścianku y sianożęci będąca, y bonifikowana w kontrakcie, jest z rzędu Punktow excypowanych. *Y zatym z swoim jeszcze sądzonym procentem ma być uchyloną.*

Co do Punktu 8mego: Tę pretensyą Xże kiedy przez dobrowolność samą przyioł, bardzo niewdzięcznie JP. Starościc postępuie, gdy jeszcze Procentu jakby de liquido debito od tego zażądał, a za tym powodem podaje się y cała pretensya ta do Sądu czy za utrzymywanie cudzych Poddanych Possessor do Dziedzica iść może.

Co do Punktu 9. O dług Wiatterowi Kupcowi Krolewieckiemu w części towarami Przezdzieckiego Kasztelana kompensowany in quantitate zł. 16,888. na tę pretensyą zgodziłby się Xże Jmć łatwo, i nie neguie po dowodzie przez JP. Starościca uczynionym, że wy-

wyraz konwencyi między Wiatterem, a Jerzym niegdyś Sapie-
hą pod Rokiem 1727. Julii 27 dnia ſtałey, ma w ſobie, iż część
pretensyi rzeczonego Wiattera w ſummie 4.000, Tal: Prus: ſum-
mami JP. Kaſzt: Przezdzieckiego zoſtała uspokoioną, lecz gdy 3
kwitacye JPP. Przezdzieckich, to ieſt: jedna pod Rokiem 1739.
Ferb. d. 4, druga pod Rokiem tymże Aprila dn. 22 trzecia pod
Rokiem 1740. Maia dnia 18ſtego wyrażaią, że za różne ſum-
my i pretensye Kaſztelan Przezdziecki miał sobie wypuſzczone
Dobra Dąbrownę, i ie przez długi czas trzymał, i tym ſpoſobem
pretenſye miał uspokoione, a mianowicie: że w oſtatniey kwi-
tacyi jeden dług ieſt położonym w dacie Roku 1727, drugi zaś
bliſko, bo w R. 1730. w które, kto wie, jeżeli i ta pretensya niewe-
ſzła, ile, że zawſze o ſwoie pretensye umieli wraz JWni Przez-
dzieccy u Xżtt Jchmćw upominać ſię, ſłuſzna tedy zachodzić mo-
że wątpliwość: Jeśli ta pretensya takiemi rodzaiami nie zoſtała
uſpokoiona? ile: że nadto ani w procederach, ani w Teſtamen-
tach JWch Przezdzieckich do rekwizycyi na domie Sapiehow po-
daną nie ieſt.

Do tego: Ta pretensya w tabellę wciągniona, nie ieſt to z Dokumen-
tu iakiego Przezdzieckim danego wzięta, lecz z Dokumentu ob-
cego między Wiatterem Kupcem, a Jerzym Sapiehą złożonego,
przez Podkanclerzego z wyczytania tylko w Dokumentach Sa-
pieżyńſkich zoſtawioną.

Gdyby ona intereſſowała Przezdziezkiego Kaſztelana, naturalnie czuł-
by on powod do pamiętania i upominania ſię, i wciągnąłby ſpecifi-
ce w konwencye, ktòrych 3 w iednym Ru z Sapiehami było ſkła-
danych.

Lecz gdy ani Zapiſu na nią żadnego nie ma, ani upominania ſię od Ru
1727. do 1760 nie było. Więc i to, że bez Dokumentu, i to: że
tyle dawności zaſzło, ruynuie oną pretentensyą.

A do tego Art: 26. Roz: 7 długi wſzelkie bez zapiſow będące, tylko
ad valorem 10, kop uznawać (i to za przyſięgą) każe. Więc ty-
leby tylko mogło być ſądzonym. W reſzcie zaś ma perswadować
i to, że to nie ieſt ani Prawo zaſtawne, ani kwit z opłaconych
Sapieżyńſkich Obligow, jakie rodzaie, tylko do przyięcia prze-
znaczyło, i prawo na Zasław, i Dekret 1779. Więc i ten Punkt
tabelli być przyiętym nie może.

Co do Punktu 10. O założoną kontrybucyą Saſom, in quantitate zł:
7,296, i równie o takąż pretensyą in quantitate zł. 12,696. nie
za Poſſelſzczyznę do Kròla o zł. 413, i znowu kontrybucyą na
Woyſko Rzpltey, in quantitate zł. 1,602 w punktach iednegoż
gatunku 4ch, nawet bez datt przeciw Ar. 19. Roz. 4. wyrażone
i w nich formowane pretensye.

Te wſzyſtkie, wyraźnie nie mogą być inaczey zwane, iaktylko preten-
sye fundi. Trzebaż zaś i tu dowodzić? że te pretensye fundi ſą
nadgrodzonemi w Kontrakcie Zaſławſkim, gdy o nich i prawo i
Kwitacya i zgodnie z onemi Dekret Trybun: tak mòwią. Za toż
pułtora miliona na kilkaſet tylko tyſięcy ſą zredukowane, a gdy
by teraz na nowo przyimować takie ptetensye fundi, tedyby trze-
ba było ròwnie i od Xcia Jmci o ciemiężenie chłopow pozwo-
lić ſprawę.

W reſzcie: wſzak to z zwyczaiu wiadomo, że wſzyſtkie Kontrybucie
i podatki mało na Dworach, lecz naywięcey na chłopach opierać
ſię zwykły, trzeba więc Sttcowi chcąc te punkta wygrać, przy-
ſięgać i na tym: jako od chłopow to w czaſie ſwym bonifikowano nie
było;

było; a nawet pozwala się quoque modo odbierać, lecz nie przystoynie to do pretendowania jest wciągniono, i że JP. Staroście przy tym ieszcze utrzymuie się. *Y tego zatym, przyiąć widocznie nie można.*

Co do punktu Tabelli 11. O łożony na proceder z Urzędnikami Min: expens, ad valorem 6,000 zł. za ktòrym podatki Zasławskie allewiowane zostały in num: dymow 180.

Ta pretensya gdyby nie była z rzędu excypowanych, trzebaby było Staroście owi to dowieść. 1*mo*: Ze ten proceder był za wolą i dyspozycyą XŻąt Sapiehow. 2*do*: Ze się XŻtta do niego nie przykładały w niczym. 3*tio*: Ze allewiacya dymow na Intratę XŻtt poszła. 4*to*: Ze superatę tym sposobem intraty nad procent Zasławski JPP. Przezdzieccy XŻtom wrócili. Bo to wszystko do wymiaru wzaiemney sprawiedliwości należałoby.

Lecz kiedy na niczym z tego JP. Sttcic zaprzysiądzby nie chciał, rozumiem przeto, że samby odstąpił, tego punktu, gdyby się bliżey chciał do szali słuszności schylić.

A do tego proceder ten o dymy, albo był słusznym? albo niesłusznym? jeżeli słusznym? to ci co go do niego pociągali, powinni byli powròcić prawne unkoszta. Jeśli zaś nie słusznym? to takich procederow zaczynać Zastawnikowi nie wolno, coby przez ony tylko ciężar mógł być dla dziedzica.

Wreszcie ten awantaż w allewiacyi dymow, gdy służy samemu Sttcowi, i gdy XŻe za 180 dymow do Skarbu przez tyle lat nie płaconych, nie upomina się bonifikacyi. Cóż może zatym usprawiedliwić taką pretensyą. Jużby można takim rodzaiem i milliony zawsze naliczyć.

Lecz jeśli koniecznie chce Sttcic tey pretensyi opłaty, to niech się zrzecze Zasławia, a XŻe maiąc possessyą, weydzie we wszystkie fundi pretensye. Więc gwałt nie tylko byłby Zapisowi prawa i Dekretowi, aleteż wszelkiemu poznaniu, gdyby i takowa pretensya znalazła akceptacyą. *Więc ma się też zapisać i ta rόwnie in linea nuda.*

Co do punktu 12*stego* o Expensa za Proceder graniczny z JP. Wolodkowiczem Sttą Haień: ad quant: złot: 8000.

Ta pretensia równa pierwszey i równych wyciągałaby requizytow jeśliby nie była z samey istoty, z rzędu pretensyiow wyłączonych i zakazanych słuszne miał Procedowanie Przezdziecki, to grunta z dobytę zostały przy nim, i nad to strona wygrywaiąca w każdym Sądzie wygrywa dla się na stronie drugiey expensa. A jeśli te uchilone zostaią? to z pod Dekretu ad amissa wedle Art: 25. Roz: 4. powracać nie wolno.

Któż nadto zaręczy: że JP. Przezdziecki od JP. Wolodkowicza, Pretensiow onych bonifikowanych nie miał.

Przy tym: maiąc potrzebę prawowania się o grunta naturalnie i według Art: 50. Roz: 4. powinien był odezwać się do Dziedzica, a ten i na expensa dostarczyć musiał. Tak jak i wszyscy czynią Dziedzice. Expensa w koniec na Proceder każdy roztrząsaią się czy były słusznie łożone we wszystkim, gdyż każdy Litygant w nich zwykle liczby nie zmnieysza. Do dowodu w ostatku należy Procedr sam czy był sprawiedliwy? który gdy nie był, toby żałował nawet wygrania samego XŻe JmŚć.

Inaczey: wszelki Possessor samemi expensami Dziedzica swego mógłby skwitować. Jakoż pono i zapłacono już to ad assem w kontrakcie. Teraz zatym utrzymuie się to występnie, a *przynamniey że uchilonym ma zostać.*

Co do punktu 13stego o superatę jakoby summy za Folwark Sielec opłaconey, którą położono in qtte licząc i procent alterius tanti tal: 3132. złot: 10. i gr: 20.

Na tę Pretensią, nie złożył JP. Przezdziecki Sttcic żadnych kwitow od Zastawnikow jakby i Pretensorow przez Kasztelana j szcze Przezdzieckiego opłaconych, lecz tylko prawa zastawne i Obligi zwrócone pokłada.

Jest zaś o tym przeświadczenie podane w Produkcie, a niedość rozwiązane przez Sttcica, że dla tego te prawa i Obligi były w ręku Poprzednikow Sttca, że Archivum Sieleckie razem z prawem na Folwark Sielec pod Rokiem 1714 Przezdzieckiemu Kasztelanowi na wieczność wydanym, naturalnie wydane zostało.

To tedy co z opłaconych Obligow i Praw Zastawnych się znaydowało, położonym zostało za opłacone przez Przezdzieckich, wszystkie wszakże munimenta około tego z samych datt dowodzą się być pierwsze przed Prawem wieczystym na Sielec wydanym, a jednak bez assystencyi potrzebney kwitow Pretensorskich za dowodne opłacenie podane.

Testament też późnieyszy Kasztelana, bo w Ru 1732 nie tylko pretensiow tych do Sielca nie wyraża, lecz nadto ma to w sobie: że tknięty w nim niesłusznością nabycia JP. Kasztelan Przezdziecki, zleca wrócenie nazad tegoż Folwarku Xżtom Sapiehom. *Co widzieć!* Choć insze i mniey dowodne a jawnie do utrzymania niepodobne pokłada pretensie.

To co JP. Kasztelan Przezdziecki przed wzięciem prawa wieczystego na Sielec miał w swoich pretensiach, to wszystko w cenę samego Aktorstwa weszło i dla tego tanno zbyt Folwark Sielec nabył.

Lecz cóż Sttca usprawiedliwić może, że on drogą sobie od Podkanclerzego pokazaną idąc, Prawa i Obligi Sapieżyńskie bez kwitow i wlewkow ukazuie za opłacone jakby przez swoich Antecessorow summy.

Tą drogą równie możnaby i znalaszy cudze Obligi, i powierzone sobie maiąc tylko Papiery uczynić się do kogoż kolwiek bądź Pretensorem, Lecz zapis cudzy, dowodzi to tylko: że ten co jest wyrażony w zapisie, jest czy był komu rzecz winien, powieść zaś ta, że kto cudzy dług czyli opis opłacił, wyciąga dowodu fizycznego za to opłacenie, a mianowicie, ordynaryinego kwita lub wlewku.

W odpowiedzi jednak swoiey sub tit: S. na kol: 2giey nazwał to zawiłym w Produkcie Xięcia tłumaczeniem J. Pan Starościc, że wszystką Zabłockich na Sielcach należność położono wedle wyrazow w Prawie Alexandra Sapiehy Kasztelanowi Przezdzieckiemu na Sielec wydanym ad quant: 10000. tynf: i że nadte nie przyjęte zostały dalsze naciągnione pretensie, a sam JP. Sttcic nie równie zawiley i cale nie do konwikcyi się wytłumaczył, gdy cudze powrócone Obligi bez żadnych zgoła znakow i Dokumentow do Aktorstwa Przezdzieckich zaapplikować przed się wziął.

Wszelka wszakże pretensia i należność bez Dokumentow wedle przepisu w Art: 8. 2. z Roz: 4. i 26. Roz: 7. na prawie ustaie. A cóż może utrzymać pretensią w lat kilkadziesiąt po prawie wieczystym późnieyszym pretensie wszelkie umarzaiącym, wznowioną.

Położył na to Sttcic odpowiedź w Replice w tych słowiech: „ Kwietacia „ nicby nie powiększyła konwikcyi, tylko umarzałaby zapisy, „ na cóż na umorzenie ich potrzebować większego dowodu„

R. Kwietacia nie tylko by powiększyła, lecz nawet całą by w kwestyi tey zakończyła konwikcią, że zaś umorzone zapisy, o tym rzecz jest pewna, lecz tylko o to jedno dziś kto te umorzenie uczynił? i kto

Autorem

Autorem jest umorzenia? czy JP. Przezdziecki czy zaś Xżta Sapiechowie, a na to gdy niema dowodu, bliżey jest zawsze to Dłużnikowi samemu przypisać.

Jeśli Kasztelan Przezdziecki razem długow ręcznych obowiązek opłacenia od Sapiehy nie nabył, to gdyby o nie kto się odzywał, przyzwoiciey byłoby oznaymić to Dziedzicowi, choć Kredytor każdy i sam pierwiey onego z samego obowiązku z prawa włożonego nayprędzey znayduie, lecz gdy kto z boku opłaca, powinien koniecznie wsprawie Kredytora przez Dokument od niego uzyskany stanąć. bo inaczey Imie jego być interessowanym u prawa, i w swey konsyderacyi znaleść się nie może.

„ Na ten Obowiązek, położył JP. Sttcic i to: że służyć mu ma Rewers „ Jankiewicza o oddanych tych to tranzaktach, i wymienienie „ tego przez Podkanclerzego w Tabelli „

Ale na to dość odpowiedzi: że Rewers Jankiewicza y do wszystkich tych choć tak gołych pretensyow jest używany, przecież tylu pretensyow nie ewinkuje.

2do: Że Rewers tylko oddanie Dokumentow dowodzi, ale z onych realizacya, ma swą inszą drogę y Dekret Tryb: 1779. jakoto wyżey wyrażono już tak wytłumaczył.

3tio: Wyraz Tabelli, gdy tylu niedowodnościami już jest przekonany w powyższych punktach, więc być za święty muniment y dowod cale nie może.

„ Powiedziano też: że kwitacya mogła zaginąć „ lecz reguły w takim przypadku Prawa, nie mogły y nie zostały zaginione. Mianowicie: w Art: 24. Roz: 7, który wraz o to manifest, świadki y zaprzysięgę przeznacza, a gdy to oświadczenie na Urzędzie do Niedziel 6ciu kto omiesza, więc utratę pretensyi takiey przeznacza Art: 59 Roz: 11. Lecz y Rewers Jankiewicza kwitacyi być powróconey nie wyraża, y sam się zna do tego Starościc w słowach swey Repliki.

Że nie oddawał Podkanclerzy tey kwitacyi Jankiewiczowi, to nie dowodzi, że y nie było oney, dosić bowiem było Podkanclerzemu oddać same inskrypcye Sapieżynskie, za któremi Xże przyimowuł ma summy &c.

Odpow: na to: jeśli była kwitacya, a nie oddana Jankiewiczowi, to znać: że Podkanclerzy nie znał ią być służącą dla siebie, lub się przeyrzenia w jey Plenipotentow Xcia obawiał.

A jeśli oney nie było, jakże powiada Starościc y jeszcze idzie do przysięgi śmiało, że likwidacya przy kontrakcie z wszystkiego dowodnie czyniona była, y że Xże wszystkie Dokumenta przy kontrakcie czytał, y z nich dokładnie był przekonanym?

Znowu powiedziano: że się Zabłoccy nie upominaią. R. wszakże gdy y od Xżąt uspokojonemi byli upominać się nie maią Prawa; ale tu nie o to kwestya: czy Zabłoccy są uspokojeni, lecz czy Przezdzieccy? czy Xiążęta ich uspokaiali, y czy nad Prawo wzięte pretendować można.

Pod tę jednak pretensyą podciągnięta y summa Teodora niegdyś Wankowicza na Wsi Sukowiczach zastawą będąca, a od XX. Bonifratow Minskich jakoby Kasztelanowi Przezdzieckiemu przelana, znowu bez wlewku od Bonifratow, lecz tylko znalazłszy w Papierach Xżych zapis od Wankowicza tymże Bonifratrom wydany.

W tym mieyscu, to wiedzieć trzeba: Że gdy JPP. Przezdzieckich obu Poprzednikow Sttca ani niewiadomość Prawa, ani niesposobność do uzbrojenia się w tranzakta exkuzować nie może, jeszcze okazuje się to z dzieł ich y Testamentow, że o naymniey-

mnieyſzey okoliczności bardzo byli dbałemi, w jednym nawet roku po kilka ugodliwych ſkładali tranzaktow y Procederow nawet y ſąſiadow nie opuſzczaiac. *Swiadczą o tym: dawnieyſzy Proceder od Sapiehow z nimi o wieloliczne krzywdy y niesłuſzności wiedziony, y tyle Procederow w Tabelli Podkanclerzego nadmienionych.*

Bez poſądzania tedy można rozumieć: że Kaſztelan y Podkanclerzy dla tego Procedera ze wſzyſtkiemi około Graniczącemi y Obywatelami na conto Sapiehow ſobie wynaydowali, aby powoli y częściami, wſzyſtkie Papiery w końcu z Archivum Sapieżynſkich wyciągnąć, a profituiąc z zamieſzania, w ktorym Dom Sapieżyńſki zoſtawał, zwaſzcza przez Krajowe rewolucye, znaydzionemi ichże Dokumentami, y z Dziedzictw ſamych mogli ſkwitować, co też po części już ſię udało nawet, a Staroście chce doprowadzić y do końca.

W reſzcie: jeſzcze chce zaręczyć Staroście Kanclerza, że ani Zabłoccy ani Bonifratres choć ich nie mą wlewkow, Xcia nie zaturbuią. Lecz czyliż: nie jeſt tož ſamo kiedy Staroście turbuje w onych Imieniu? a jeſzcze o co? o długi na Dobrach? bez żadnego jednak dla ſiebie nawet ſzpargału?

Na Hui zaś Folwarku byłey 2000. tal: ſummy oświadczono w Replice: że ona w komput ten nie liczona, lecz ſtarano ſię za to inne nadciągnąć, więc lepieyby JP. Staroście uczynił, żeby y tych rownie ſam odſtąpił.

Wezwano w koniec, że w Prawie na Sielec 1714 jeſt wyraz wolnego exymowania z Sukowicz Zaſtawnikow. Lecz za cóż Podkanclerzy pierwſze przed tym Prawem onych pretenſye kładzie; z takich pretenſyow miał ſobie uznaną już ſummę zaſtawną, przed nabyciem, y takiemi to Sielec jeſt nabyty.

Więc aż nad zawile względem ſumm Zabłockich, Fursa y Wańkowicza, zgoła względem ſumm Sieleckich, a w tabelli położoney jakby ſuperaty, JP. Sttc ſię wytłumaczył. A gdy y tak jeſzcze do 3000. Tal: ſię nie dochodzi, dołączył jeſzcze deceſs na talarach, że płacił je po złch 6, a potym zredukowane Prawem po 8. y jeſzcze Procent od tych ſumm, z ktorych poſſeſſye Zaſtawnikow Staroście miał ſpłacić.

Sąd zatym wiek Sttca od tak niebeśpiecznych przyſiąg zaratuje, a ſprawiedliwość do karbow ſwych przywracaiąc, *y ten punkt rownie podnieſie.*

Co do Punktu 14tego: O Expensa na Procedera z rożnemi wiedzione, a położone ad quantitat: złch 20,000.

Ten punkt rowny pierwſzym, do pierwſzych zatym odpowiedzi ſię odsyła i do tey pewności, że gdy procedera były ſłuſzne? to od ſtron tychże odebrano, a jeśli nie ſłuſzne? to tych ſię mieć nie godziło.

Nota: Iuż tu jeſt expensow na procedera podanych tyle, że znaczne jakie dziedzictwo kupićby można, a więc wypada że pretensya ta pienna, *i być przyjętą nie może.*

Co do punktu 18ſtego: o ſummę 35,566. złł: na Folwarku, Wiażynie byłą ta ſumma, jako ſłuſzna, tak od Xiążęcia nie neguie ſię.

Co do punktu 19ſtego: o ſummę 92,733. złch na Folwarku Łomſzynie byłą, ta ſumma, też rownie jako realna nie zaprzecza ſię.

Co do punktu 20ſtego: o zapłacone Dereaſsom 6000. złł: za pretensye fundi Łomſzyńſkie, kwitem od Dereaſsa Podwoiewod: Trockiego dowodzone.

Ta pretensya potrzebowałaby jeszcze dowodu, czyli po Liście od Xcia Jmci do JP. Podkanclerzego z prożbą o zaspokoienie De reassa pisanym, nie odebrał wraz JP. Przezdziecki od Xięcia czyli blisko potym, a zatym potrzebowałaby dowodu JP. Stśca przysięgi, gdyby nie była taką pretensyą, jako jest, to jest pretensyą fundi.

Gdy albowiem JP. Podkanclerzy przy kontrakcie zakwitował, w *słowach i wszystkich innych ad fundum Pretensyow.* A Kontrakt też to od likwidacyi wyłączył, i zgodnie z nim Dekret Trybunalski 1779. Roku. Więc mówić o to JPanu Starościcowi nie można.

Jakieżby bowiem inne ad fundum pretensye w massie waloru pułtora milliona za Zasław nadgrodzane były, gdyby nie takiego ksztaltu? Przywodząc ad priora, trzebaby było pozwolić pretensyow i wzaiemnych Xięciu, lecz ani dezolacye, ani reparacye, w obiekt ten likwidacyi, równie nie wchodzą. Czemu? bo nie są ani Prawami samemi zastawnymi, ani opłaconemi Obligami.

Wszystkie pretensye za Prawami, gdy Xże Jmść przyimuie, trzeba, żeby też równie był sprawiedliwym i z strony swoiey JP. Starościc. *A przeto i ta pretensya być za akceptowaną nie może.*

Co do punktu 21*szego*: o pretensye, jedną za zabudowanie Gospodarskie Młyny i Karczmy, w walorze złł: 27,850.

Drugą za nadsiewy zboż ozimych i oromych in quantitate Złotych 2,233.

Trzecią: Za niedobory podatkow Inwentarzowych i nie dostarczaiący w possesyi zastawney procent po tynfow 1000. na Rok liczony in Nro złł: 76,000. a w ogulney massie więcey nad 100,000. złł: podane.

Dziwić tylko powinna ta śmiałość JP. Starościca, że mu ni Dokumenta wyraźne, ni Dekret Trybun: zgoła nic, co tylko w kraiu jest i być może świętego, do popierania takich pretensyow na przeszkodzie nie są.

Gdy drugiego już w tym sama delikatność zawstydzićby mogła, Xiąże odsyła tylko do tych słów Prawa i Dekretu: *Oprócz zapomog i Erekcyow, Reparacyow, Procentu od Sum nie dostarczaiącego, i wszystkich innych ad fundum pretensyow.*

Długim byłoby to szeregiem wszystkie powyższe powtarzać tu prożbacye na to: „ Że i pretensye te są wyłączone Dekretem, i Dekret iest oczewisty, i Dekret iest sprawiedliwym, i Dekret nie może być poruszonym, i młodość JP. Starościca „ w tym go exkuzować mieć może, i Jurament przez Oyca „ w tym zabierany, a przez Starościca powtórzony już Tryb: „ Dekretem oczewistym w Roku 1779. uchilił, i o też rzecz „ prosić u Sądu, że to iest sprzeciwieństwo, i że nakoniec „ Trybunał ninieyszy, jest tylko prawa i Dekreta exekwuiącym, a je poruszyć na Seymach nawet iest moc prawami „ ściśniona. Y że tenże Trybunał i iako z Oobywatelow złożony, i iako powołanie swe zaręczone zamiarem wykonywania świętey swey dla kraiu posługi maiący, tego „ poruszać, na czym iest bespieczeństwo powszechne, nie „ może. *Wszystko to bowiem już mówiono powyżey, wszystko też „ to w umysł Sądowy nie weyść nie mogło, i przeto tu opuszczaiąc do „ tego się tylko odsyła.*

Lecz przecież: niechby takowe pretensye podane były i przed Dekretem! i bez warunkow prawa, i nawet w kraiu jedną naturą

tylko powoduiącym się, a od żadnych zgoła praw nierządzonym, czy wygrałby i tam IP. Sttcic. te swoie pretensye?

Zabudował Przezdziecki i reparował? to sam w tym mieszka, i z tąd ma awantaż. Uczynił nadsiewy? to samże więcey użyna, i pono do 70,000 zł. intraty wymbiera, a nie dobierał procentu od zastawy? to za to Dobra wartości pułtora milliona, za tysięcy kilkaset tylko nabył.

Jeśliżby płacić miał teraz Xże za zabudowania, za nadsiewy, za zapomogi. To trzeba żeby budynki, użętki, i chłopow sam trzymał. powtarza też i tu: że przyiołby wszystko, gdyby recessya kontraktu uznaną była.

Lecz znowu: jak to wierzyć pretensyom JWW: Przezdzieckich, kiedy Kasztelan maiąc tylko na Sielcu summy uznaney 20,000. tyn: wyraził jednak w swym Testamencie o Sielcu: *Czynszu w każdym Roku kilka tysięcy nie dobierano zawsze*, widzieć. A onemu całości procentu ledwo należało tego w połowie.

Podkanclerzy zaś położywszy za zyskaną allewiacyą dymow expens prawny i po upadłych 180. dymach znowu się skazżył o decess.

Niechce Xże Jmć przykrzyć Sądu nie potrzebnemi probacyami, bo lepiey niż JP. Starościc jak to okazuie z swey planty, o znaiomości Trybunału trzyma.

Wszystkie zatym prawa o zastawnikach, tu iuż upadły, i nie są ad casum, a podciągniony z zapisu tytuł i *dalszych pretensyi* krzywdzi raczey używaiącego, obiekcyi tey Sttca.

Bo te pretensye nie można stosować do excypowanych, gdy to contradictorium byłoby trzymać: że jedno iest wyłączone, co i nie wyłączone pretensye, chiba że będzie jedno, *nic: co i wszystko.*

Powiedział jeszcze IP. Starościc w swey Replice, zapomogi i rekuperacye prawem i Dekretem są uchylone, ale nie remanenta podatkow Inwentarzowych, a to on zaś nazywa *remanentami.*

℟. Remanenta na chłopach, te wolne są zawsze J. P. Starościcowi do odebrania na onych. Remanenta zaś zaś z wszystkich intrat, te tylko są inszym tytułem nazwane, ale należą do paragrafu, i artykułu *nie dostarczaiącego od summ zastawnych procentu.* Czemu? bo powiedzieć: że kto w possessyi swoiey miał rementa, iest to toż samo, co powiedzieć, że procent iemu w possessyi nie dostarczał.

Lecz: o tym procencie iuż iest mowiono powyżey. Y przeto do tego się odsyła, że on i weryfikacyi wzaiem zapewne niewygodneyby wyciągał, i całym kontraktem, a w onym daleko większą summą waloru, nagrodzonym (choć niewiem czy słusznie) został.

Prawo tu o zastawnikach cale tu niewinnie IP. Starościc zaciągnął, bo żałuie nawet go w tym Xże Jmć i za to: że on się tu w tym zapomina: że nie iako zastawnik, ale iako Dziedzic winien iest likwidacyą.

Obowiązki zastawnika, od likwidacyi Dziedzicow, są daleko różne.

Bo nawet i procent sam tych istot daleko różny. Zastawnik, zwykle bierze po 7, 8, a nawet wedle umowy, a kiedy tak wedle umowy bierze, nawet o niedobory nie ma do upomina się prawa. Lecz za to: wszystkie budynki, pożytki, i ziemia sama, oddaią się zupełnie Dziedzicowi. Dziedzic zaś: ma z zwyczaiu wziętego procent 5ty, lecz wszystkie użytki, budynki, poddaństwo i sperandy nawet dostaią się na zysk onego.

Otoż więc: liquiduiąc się jak dziedzicowi, nie wolno zaciągać własności zastawnikom służących. Et e contra.

W Ta-

w Tabelli nakoniec ieſzcze położono i to: 1mo: „ Prowizya od
„ ſumm procederowych, oddaie ſię do ſprawiedliwego względu i
„ pomiarkowania.

2do *Item*: niefruktyfikacya od ſumm: za Wiażyn i Łomſzyn opłaco-
„ nych, a przez Rok ex ratione nieprzyięcia przez JPP. Zaſtaw-
„ nikow infructuoſe w Kancellaryi leżących, i expens prawny,
„ o Exempcyą rzeczonych Folwarkow z tymiż IPP. zaſtawnika-
„ mi łożony, za własną przez Liſt IW. IP. Wdy Połoc: rekwi-
„ zycyą.

3tio: „ Accreſcent ſummy na kurrencyi Tal: bit: 27,588, ktore da-
„ leko ſą teraz droższe, niż po 6. tynfow i ſzoſtaku, a Procen-
„ ta Zaſtawſkie niemal już wſzyſtkie wybieraią Pruſką monetą.

4to: „ Za zapomogi i kontrybucye pomienił Podkanclerzy że miał
„ jeſzcze nad wyrażone, do kilkadzieſiąt tyſięcy złł: w preten-
„ syi.

Z takich więc punktow pokazuie ſię 1mo: że Kontrakt na Zaſiaw nie
„ rownie większą za walor Zasławia miał zgodzoną ſummę, gdy
„ te pretensye nie położone zoſtały.

Pokazuie ſię powtore: że tabella była proiektem tylko, a nieſkończo-
ną likwidacyą; ponieważ jedne summy kładzie, a drugie do tar-
gu, i do przyſzłego procedowania podaie, a jakżeż Sttcic tak de-
terminowanie punkt do Juramentu podał, że likwidacya na tey
tabelli zoſtała przyięta i zakończona? choć temu naprzeciw idzie
na nawet ſama na przyſtawienie jeſzcze Dokumentow wydana
Aſſekuracya. Y znowu: to i przypiſane powyżey punkta przy-
ięte?

W dalſzych punktach, wyraził Podkanclerzy: że za budowanie i re-
ſtauracyą Pałacu Minſkiego 8,000, zł. ſtracił, i dodaie też to: *któ-
re non involvuntur do linii, ponieważ zoſtaią ſię ad uſum przyſzłego Dzie-
dzica, i w ſzacunek wieczności onego wchodzić niemaią.*

Et item położył, *Taxa dalſzych reparacyi i erekcyi Zasławſkich do wygody
i ozdoby należących, na kilkadzieſiąt tyſięcy zł. wynoſzących, tu ſię nie kła-
dnie, ex quo zoſtaie ſię ad usum przyſzłego Dziedzica, et in prœtium Dobr
nie wchodzi.*

Takim to ſentymentem wyraził ſam IP. Podkomorzy, i wyznał, że to
co ad uſum Dziedzica przychodzi, w taxę i cenę wieczności
wchodzić niemoże. Y właſny na to ieſt wyrok.

Przydał też: że to do tego wygody i ozdoby rownie należą. Lecz:
czemuż tego rownie znać niechciał i wyżſzych punktach, ktore
od tych ſię nie rożnią? przyczyna iedna: że chciał: aby jakkol-
wiek ſummę 618,916 zł. gr. 8. wykompletować. Y tak jakby
od dyſzkrecyi iego to należało, położył.

Zaś do poznania rzetelności Tabelli całey nienaymniey pomaga i
to: że JP. Podkanclerzy wſzczegulnych punktach, naypier-
wiey położywſzy imaginowaną na talarach redukcyą mianowi-
cie co do Folfarku Wołowſzczyzny zamiaſt złł: 12,000 kładąc
złch 16,000, i tak Sieledzcą i inne licząc ſummy położył na koń-
cu i do ogułu powyżſzy wyraz: *accoreſcent ſummy na kurrencyi
TBch 27,588, które daleko teraz ſą drożſze. &c.*

Nad przeſtępſtwo przeto Kontraktowi, i Dekretowi Trybun: rzecz
jedna tym ſpoſobem po dwa razy kładziona, lubo w tym miey-
ſcu tylko do impreſſyi, y do względem wielkości pretenſyi,
czyli do targu.

W koniec jeſzcze: Co ma być z Tabelli przyiętym, to ſię pokłada
ſumma 112,000 złch jako aktualnie opłacona, i ta więc mię-
dzy realnemi ſię kładzie. Ma tedy Trybunał już wſzyſtk...,
i to co ma być należnie przyiętym, i to, czego wſzczegul-

 nych

nych punktach, i w każdych Kategoryach, Sądowi samemu przyiąć: i prawo, i sprawiedliwość i tak wysoki jego obowiązek bronią, ani więc żadnym pretextem, tey rzeczy na inszy wykład i sposob wytłumaczyć czyli nadciągnąć wedle Konst: 1538 nie pozwalaią.

Względem zaś przysięgi na wszystkim do którey śmiało bierze się Starościc, a Xcia Jmci tylko za wiadomą i sobie, i prawie całey już w tym powszechności, delikatność, pochwała. *Odpowiadam tak w końcu pokrótce:*

1mo: Podawanie takowe przez JP. Sttca Juramentu, wyznać to potrzeba, że jest z nie zły na stronę jego kalkulacyi, *raz:* że wykonywanie jego, nie nastąpiło jeszcze dla wieku jeszcze nie dorosłego, jedno aż po latach 11stu, a przez ten czas licząc z Zasławia Intraty roczney *n.p.* zł: 80,000 wypada do wybrania za te lata złch 880,000, które kiedyby na procent oddane były, wypadłoby z niego jeszcze blisko do drugiego tyla, zwłaszcza iż małoletnich konsumpcya zwykle nie jest naywiększa, a po miłości Matki dla Syna, spodziewaćby się tey oszczędności, choćby to w niejakiey przynaymniey cząstce przynależało. Summa by więc dla Xcia z dokładem przez ten czas zebraną być mogła, a to może (miarkuiac jeszcze czas Procederu, po opuszczonym pierwszym przysięgi terminie) dla jego Sukcessora. *Powtóre:* Ze ciężar sumnienia za oświadczenie przysięgi, mógłby się złożyć, na istotne podanie tego przez Opiekunów.

Potrzecie: Ze w czasie potym przysięgi po kilku, przewleczonych jeszcze procederu leciech, możnaby użyć różney i poważney medyacyi, albo do pomnieyszenia massy wypadaiącey, albo jeszcze nawet tak dzielną i śmiałą do przysięgi jaka jest dzisiay determinacyą, do darowania samego teyże prstysięgi, a jeśliby to dosięgło jeszcze Sukcessora Xcia, więcby i równa między Aktorami wieku młodość, dla tego znacznie przyłożyć się mogła. Y przyznać przeto cale potrzeba: że to jest projekt równy, albo-też i z okładem, wszystkim, w tey sprawie projektom zeszłego JW. Podkanclerzego.

A zatym: kiedy Sąd teraźnieyszy jest tak daleko położony cały między projektami, winien też i z siebie uczynić projekt Dekretem, któryby uspokoił te wszystkie zgoła nadstawki, a tego uczynić inaczey nie może, jak tylko w uwolnieniu od przysięgi JP. Starościca; to zaś uczyni i wedle wyraźnego na ten punkt Dekretu pierwszego 1779, i wedle tych wszystkich przyczyn i praw, które tu razem reassumuię, *przez rozwiązanie tych zarzutow, które na to położył JP. Starościc w swey Replice.*

Wiedzieć *naprzód* potrzeba tylko przez samo przypomnienie: że to i takie podawanie przysięgi przy jedney nagiey Tabelli jest na przeciwko Dekretowi Trybun: 1779 piszącemu w słowiech: *Y ztąd summy nie które, w wyż wzmienionych Regestrach, oddanych oddanych Dokumentach będące, i w kopii Tabelli pomienione, &c. za kwestyonowane, nie mogły być ostatecznie ad præsens na samych podawanych Juramentach, bez innych dostatecznieyszych dowodow, definiowanemi.*

Już więc Tabella owa i summy wyięte wedle Regestrow przez Jankiewicza rewersowanych uznaną do zaprzysięgi została za słabą i nie dołężną. a JP. Starościc zyskania tego z pod ciężaru Dekretu (mijam to tu że występuie) przeciw Art: 11. Rozd: 1. 25 i Rozd: 4 i przeciw Konst: 1699. 1726. 1764. i 1768. żąda.

Pow-

Powtóre: Jurament w ognle i w szczegulnych wszystkich punktach mimo wyraz Dekretu 1779 piszącego, że te punkta przez Xcia Jmci w Ru 1760 i dotąd razem z Tabellą są nie przyięte, JP. Starościc dziś podaie táki, *że te wszystkie przy kontrakcie wedle Tabelli JO. Xże Jmć w Ru 1760 Junii dnia 17 przyiął.*

Może zaś i to ma, w myśli i w restrykcyi: że tę Tabellę Xże Jmć w Roku 1760 przyiął do rąk, lub do swoich papierow, do przyszłego skonkordowania jey z przystawić się dłań potym maiącemi, wedle rewersu Dokumentami. Gdyż natym jeszcze: że pretensye realne, a wnich i wyrażone, *zabudowania, nadsiewy*, &c. są to wedle prawa Xcia i Dekretu prawami zastawnemi i obligami opłaconemi, (bo to wszystko wypadałoby ex consequenti) tenże JP. Starościc przysięgi nie podaje, *to tedy iest na ten punkt*, *odpowiedzią jedną.*

Potrzecie: Gdy przysięgi contra Decretum, wedle słów Konst: 1699. *także evasione albo comprobatione*, &c. nie idą, położone przez JP. Stazościca sprawa, jedne są nie wczesne, a drugie nawet mówią in contra.

Itq; Art: 77. Rozd: 4. przysiąg uznawać inaczey nie pozwala, tylko w tedy, gdy ani pisma, ni świadkow na obie strony nie ma; a tu naywiększe jest przy Xciu Jmci na prawie pismo. Bo i prawo 1760 przyznane i oczewisty Dekret.

2do: Art: 72. Rozd: 4. służy tylko o dowodzeniu Sukcessyow, i między równemi stron Dokumentami, *gdy czyi dowod będzie lepszy*, *&c.* a ta JP. Starościca Tabella jest naygorsza, bo nawet już i Dekretem zganiona, ani ją nazwać może lepszą, Sąd równy, a w kolei druigi. Choć też i w przepisanym nawet rodzaju, tenże Artykuł uznawać nie każe przysięgi inney, jak tylko samo trzecią.

3tio: Art: 12. Rozd: 9. jest tylko stosowny na granice, i równie przy dowodach i większości świadkow, lub dowodow z Dokumentow, to i same jego słowa przez Starościca wypisane uczą.

Powiedziano też tu: że Trybunał w Roku 1779. dlą tego tylko Staroście Miń: w tedy oney przysięgi nie uznał, że chciał przytym jeszcze *i dodatku dowodow innyck*, odpowiadam.

Ze prawda: lecz w czym sobie JP. Starościc podchlebia teraz, gdy żadnych innych zgoła dowodow nie przyniosł, nad te Praw zastawnych kilka, które jako razem z Tabellą w Roku 1779. były, tak też i przyięte zostały teraz, i nawet swey planty nayły, tak też i przyięte zostały teraz, i nawet swey planty naymnieyszą jotą nie zmienił? a chce jednakże dziś od Trybunału rezolucyi na swoią rzecz inney.

Nakoniec Art: 22. i 86. Rozd: 4. służą tylko do przysiąg już Dekretem przez jaką Juryzdykcyą uznanych, a przez śmierć poprzednika tylko przeciętych, lecz tu jest przeciwnie, bo Antecessorowi już jest przysięga nie dozwolona.

Gdyby zatym JP. Starościcowi pozwolona została przysięga contra Dekretum, na słabymby więc fundamencie pozostała powaga wszelkich Dekretow, a w niey beśpieczeństwo wszystkich, bo by to zalegało tylko od stopnia więcey, lub mniey determinowanego Litygantow sumnienia.

A więc: ani Xciu Jmci przysięgi imponować, ani JP. Starościcowi uznawać nie można. Bo rzecz dzisieysza tylko jest z Dokumentow i o Dokumenta, a nawet te tylko dwa maią tytuły, i wyznaczone Prawem 1760. i sądzone Dekretem, a tak one tylko

ko i konkludować maią wedle Art: 6. i 7. Rozdz: 7. 77. i 82. Rozdz: 4. nakoniec Art: 24. Rozdz: 4. o wzięciu ſię ną wyſzukanie Dokumentow, i Konſt: 1588. położoney w Statucie pod Artyk: 77. Rozdz: 4. a piſzącey, in verba *Gdyby komu na dowod abo na dowod puſzczono, a onu ſtrona na on czas nie ſtaneła, abo dowodu nie miała, rzecz ſwą traci.*

Co do ſummy 32,000. złł: z Prawa na Dubrowy należney, i co do pretendowaney przez Starościca Ewikcyi.

Notandum: JXX. Dominikanie Zaſławscy mieli ſwoie o woſk iampy i inne drobne legacye, jeſzcze od Hlebowiczow do Domu Sapieżyńſkiego pretensye, i o te wiedli proceder.

Których waloru realnego nie wiedząc Xże Jmść Kanclerz, a chcąc wſzakże z XX. przez ugodę Intereſs ten ukonkludować, przy złożonym o Dobra Zaſław z JP. Przezdzieckim Kontrakcie, teyże daty Aſſekuracyą wydaną go zapewnił, iż co ſię znaydzie XX. z ugody i roztrząśnicnia być ſprawiedliwym, ſam ich nie odsyłaiąc do JP. Podkanclerzego zaſpokoi, i tu Aryngę Prawa ſwoiego ponowił.

Nim ſię zatym Intereſs, lub ugoda z JXX. Dominikanami ſkończyły w Roku 1766. wykierował ſię JP. Podkonclerzy z Xciem Jmcią i na Kontrakt drugi, z wzięciem Prawa na Maiętność Dubrowy z ceną zgodzoną złł: 32,000. wſzakże równie, jak i względem Zaſławia tylko wyproiektowanych, młały być one pod Aſſekuracyą, którą odebrać miał JW. Łopaciński w tedy Piſarz Litew: a potym Wwda Brzeſki, pod ów czas do Intereſſu Xcia Jmci użyty, a w tey Aſſekuracyi, i uwolnienie Xcia Jmci od Ewikcyi co do Dubrowy było umówione i miało być opisane, Prawo jednak ſame, aby Suſpicyi i argumentu dla W. Marcinkiewicza nic uczynić, muſiało być w należytey i zwyczayney z Ewikcyą napisane formie.

Wierzyć temu przynaymniey wſzyſtkie okoliczności bliżey radzą, albowiem jak to rozumieć, gdyby tak pod losem procederu nie pewnym zwykle będącą rzecz i tak tanno ocenioną mógł Xże przadawać z nie rewersowaną, a przynaymniey choć nie ograniczoną Ewikcyą miał?

Lecz że ſkutek Aſſekuracyi owey zoſtawał jeſzcze pod przyſzłością, przetoż ona między temi dwuma oſobami, to jeſt Podkanclerzym i Łopacińſkim, potym zamitrężoną zoſtała, pozoſtało tylko świadectwo, o tym w Liście do JP. Łopacińſkiego od Podkanclerzego pisanym, datę dnia 15. Junii 1766. maiącym, w ktorym przyſłanie Aſſekuracyi na dzień 12. Julii zapewnił, opóźniaiąc dla pierwſzego z XX. Dominikanami Zaſławſkiemi ſkończenia w ſłowach: „ Posyłam 3. Dokumenta, 2. dla mnie, a 3ci odemnie „ ſłużący, według ktorych przyſzlę ony in Autentico do Wil- „ na pro 12. Julii lub prędzey po odebraney od JXX. Domini- „ kanow kwitacyi, albo rezolucyi, a w końcu! żeby ſię proceder „ o Exempcyą w Ziem: nie opożnił, i przed S. Jerzym mógł „ być ſkończonym? a Dominikańſki nie ſkończył ſię prędzey, ni- „ żeli śrzodki do uſpokoienia jego.

A w przypiſku: zleca Xcia Jmci upewnić, z wyrazem: *Ze etiam przed S. Kazimierzem oddam za wczesną rekwizycyą ſummę, jeśliby ultra*

tra spem et mœtum nie przyszło zakończyć z niemi interessu pod czas teraznieyszey bytności moiey w Zasławiu juxta prnscriptum Listu JW. JP. do mnie pisanego.

Już tedy jest pewnym, że summa zą Prawem Dubrowskim nie opłacona, i że Assekuracya była, i że nakoniec termin na S. Kazimierz 1767. Ru.

Lecz quantitas summy JXX. Dominikanow nie wiadoma była, większa nad 32000. złot: do Przezdzieckiego nie należała, tako zaś przez Dominikanow, a może i mnieyszą pretendowaną być mogła, lecz że pracowicie i właśnie tak i inne Interessa przez JP. Podkanclerzego miarkowaną była to z wyżey położonego listu widać.

Gdy przeto: JP. Podkanclerzy zapłacił JXX Dominikanom mniey? naturalnie zatym i przez sprawiedliwość, resztę Xciu oddać był winien i jeszcze na terminie, a kwitacią XX. do Archivum Xciu przystawić.

Nie przystawił jey jednak, a w Ru 1777 gdy była o wszystko Xcia Jmci i z nim w Ziemstwie Miń: sprawa między złożonemi i zaprzysiężonemi compertationis Dokumentami, nie złożył. *Widzieć Regestra.*

Dowod więc na opłacenie Dominikanow zupełnie utracony na prawie, gdy mówić że była kwitacia byłoby Oycu Sttca zadawać perjurium którego dochodzenie kiedy przez zaszłą śmierć utracone, ma być choć rzecz do prawa i słuszności obowiąkow schiloną.

Nie składał też takiey kwitacyi JP. Stta Mińki na Tryble w Ru 1779. i dotąd, aż dopiero w Replice JP. Sttcic to widać że Dziada i Oyca w sposobności przechodzący, położył Vidimus kwitacyi nieusprawiedliwiaiąc dla czego nie Autentyk ani Extrakt przynamnie? i niedołączaiąc nawet jak drudzy się zapasywać zwykli Processu o zaginienie lub zgorzenie wedle Art: 24. Roz: 7. i Konst: 1686 Ru

Z tego Vidimusu z Xsiąg Ziem: Mińsk: datę Ru 1766 Junij 30. maiącego we śrzedzinie wyczytuią się zmieszane perplexitates, i reassumowana a nic do XX. nienależąca Ewikcia Xcia Jmści dla Podkanclerzego, i wyrażona varianter summa raz 20000. drugi raz 12000 taż summa, i znowu z takiemi variaciami, ktòra gdy w Autentyku musiała być mieyscami podskrobana, przeto dla tego teraz w Widymusie okazuie się ow muniment.

Pieczętarz zaś pierwszy po prostu wyraził tylko w słowiech: *z summy 12000. złot:* Czytać na to cały Dokument! którego dla oszczędzenia JP. Sttca aby to pismo te w czas przyszły nie opowiadało w słowach nie opisuię.

Pieczętarze dway drudzy żadney nie wyrazili wielości, równie i konfirmacia Kapituły w Ru 1767 Mar: 20. zawieraiąc tylko rzecz na summie w Zapisie wyrażoney, ktòra wedle Art: 6. Roz: 7. z świadectwa Pieczętarzow braną być ma.

Reparuiąc te perplexitates JP. Sttcic podzielił na dwa rodzaie, to jest na istotę legacyi, i na zaległą by legacią, lecz ten podział w zapisie samym nie wyrażony, i tak podzielić umieli JPP. Pieczętarze, wykład ten więc jest przeciw zakazom Konst: 1538 Ru.

Kiedy więc Art: 75. Roz. 7. niedozwalaiącego zyskiwać nic po przysiędze, i Konst: 1534. piszącą literæ exactis extraditæ in tantum valent in quantum Originalia producuntur, Art: 25. Roz: 7. i Konst: 1686. dysponuiących oświadczać wraz zaginienie Dokumentow przed Urzędemi w takim tylko przypadku przy postawieniu Pieczetarzow pozwalaiących z onemi zaprzysiądz (jak rozumieć należy) słuchać Sąd ma, tedy takowy Vidimus niemaiący tych requizytow, niebędący w Zaprzysiężoney kompertacyi, a przeto utracony, a więcey jeszcze o zagubę nie oświadczony, całkiem uchylić obowiązanym zostaie, „ a przeto summę za wygraniem Maiętności Dubrowy przynay-

 „ mniey

„ mniey cum altero tanto czyli 64000. złot: na JP. Sttcu dla
„ JO. Xcia Jmści zasądzić ma „

Jeśliby zaś Sądowi przyiąć takowy Widymus zdało się, tedy go przyiąć inaczey nie można, aż uznawszy JP. Sttcowi wprzódy przysięgę:

1mo: Na tym: jako jest ów Dokument realny, 2do: jako Oryginał był i zaginął. 3tio: na tym: jako w komportacyi w Ziem: Mińs nie umyślnie był zataiony, lecz że pośledniey jeszcze znalezionym został. 4to: jako w Assekuracyi dać deklarowaney uwolnienie od Ewikcyi umòwione nie było.

„ A po takowey przysiędze, nie iuż summę 32,000. lecz summę
„ 12,000. złł: wedle wyrazu Pieczętarskiego za opłaconą
„ uznawszy i ją z massy należącey 64,000. złł: wytrącić,
„ a resztę wypadaiącą idque złł: 52,000. dla Xcia Jmci do
„ opłaty uznać.

Czemu tyle ma uznać? albowiem Prawo Art: 6. Rozdz: 7. o zapisach i Testamentach każe sądzić wedle wyrazu Pieczęczetarzow, srzedzina zaś dla swey nie zgodności być przyiętą nie może, albowiem Prawo Art: 78. Rozdz: 4. świadka, nawet w słowach swych mieszaiącego się Sądom akceptować nie każe. Zatym między wątpliwym, a jasnym świadectwem jasne wziąć się za dowod ma, bo też i Art: 72. Rozdz: 4. pisze: a czyi dowod będzie *jaśnieyszy*, a nareszcie że tak i za mniey może, sam Xże Jmć ile w tak dawney pretensyi XX. ugodziċby mogł.

Co do Ewikcyi.

Konst: 1562. Ru pisze: *Gdyż Ewikcya inaczey rozumieć się nie ma, tylko summę taką, jaką wziol powrócić powinien*, a gdy Xże Jmć wedle powyższych dowodow wziął złł: 12,000. więc jeśliby JP. Starościc Dubrowy nie wygrał, ta summa na Xciu przysądzoną zostałaby, a jeśliby połowę wedle Dekretu Miń: wygrał, tedy proporcyonowanym tu to na puł być ma.

Jeśliby zaś jeszcze JX. Charewicz włoki swoie wygrał, tedy Ewikcya nie wypadałaby żadna, gdyż Ewikcya nie na grunta, ale na całość opisana tylko i nigdy się do częściow, chiba tylko dla Zastawnikow samych z Prawa nie ściąga.

Item: że JX. Charewicz wygrałby jak Pleban, a utrzymanie Plebana do każdego Dziedzica ròwnie należy, i ten obowiązek JP. Podkanclerzy sam przyiął, gdy w Prawie jus præsentandi sam i chciał nabyć i nabył. *Widzieć to w Prawie.*

Na Ewikcyą gruntową? nie dodaię racyi jako nie potrzebnych, odsyłam to do Konst: 1562. i Art: 24. Roz: 7. pieniądze wracać tylko dysponuiących.

Jeszcze co do summy Ewikcyiney dodaię uwagę: Ze gdy JP. Starościc w proporcyą swoich 12,000. nie może wygrać tylko za juramentem, więc te potrącać z likwidacyiney summy Xciu nie można, bo nie inaczey sądzić się mu mogłoby tylko post præstitum juramentum, a detrunkata byłaby przed juramentem, który może być w czasie podany w amissyi.

To zaś co się przysądzi dla Xcia, to ma być uznano do opłaty zaraz, albowiem będzie bez przysięgi.

Co

Co do Procentu.

Z likwidacyi Zaſławſkiey nie może być uznawanym tylko alterum tantum, bo to nie Obligowa ſumma ale z Dóbr Poſſeſſyi.

Jako tedy użytki z poſſeſſyi były coroczne, y z tych wybrane już ſą miliony, a te niepowinne być poſiadane darmo y z cudzey Ziemi, tak krzywdąby było wielką, żeby za ziemię wziętą ſądzić tylko tak jak za dług proſty. Przeto tak jaſną rzecz y w jaſnym też podana Sądzie nie amplikuje ſię długo a kończy na prożbie corocznego Procentu.

Co do Pen kontrawencyinych, kop y Expens Prawnych z JWW. Przezdzieckim y Przezdziecką.

Te zawinione ſą zabronienie dwu-krotne wedle Liſtow Urzędniczych, Konſt: 1764 Ru za to wyznacza Niedziel 12 wieży cywilney, y 200. kop ſtronie, a 200. Sądowi. Prawo tak jaſne ſamey żąda exekucyi, a że JP. Sttcic wieży ſiedzieć dla lat młodych nie może, y pewnie nie ſam Oſobą ſwą bronił, więc ta penalitas uznać ſię ma na JWW. Opiekunach, gdyż y Art: 6. Roz: 6. za winę właſną Opiekuna na jego Oſobie przyſądzać każe. Prawo zaś te ſamiż JWW. Opiekunowie zawſze chwalebnie będący w Urzędach wraz z Stanami piſali, więc ciężar rowny Obywatelſki, a jeſzcze przykład dawać drugim mogący nie za zbyt ciężſzki, ale owſzem za miły, poczytanym być ma.

Co zaś do tego: że Sttcic y Sttna chcą to pokwitować wzajemnym bronieniem tradycyi przez Xcia w Ru 1782 ktoż temu winien? że ich Xże Jmść rowny Pretenſor w obięciu uprzedził, a nie ſam obeymował, ale mu to podał Urzędnik. *Widzieć liſty!* a z Urzędnikiem niechcieli mieć ſprawy.

Tak z pod tradycyow pierwſzych odbierać nie pozwalaią Konſt: 1776. 1778 y 1780. w zleconych nawet obowiązkach ścjſłych dla Departamentu Woyſkowego. Więc to jeſt queſtia nuda.

Drugie peny kontrawencyine ściągaią ſię za mówienie przeciw Dekretowi oczewiſtemu 1779. w uſuwaniu ſię pozwem y głoſami na druku od uznaney likwidacyi, *na co Prawa złożone powyżey.*

Nakoniec Expens Prawny jeſt naturalny, gdy Xże ſzukał ſłuſzności y to mu już pochwalił ſam Dekret 1779 Ru, a Proceder JWW. Przedzieckich był nie tylko nieſłuſznym, ale też y nieprzykładnym, a w rodzaju projektow drugich nawet niewinnych dotąd Obywatelow gorſzyć mogącym, był nadto długim y kondemnatę zyſkanym. Wſzyſtko więc ſądzić Expens Sądowi perſwaduje, a zdanie y ſerce równe przyłożą ſię do uznania go *wedle wypiſania w Petytach:*

W wſzyſtkim tym będąc równą ſpolniczką, będzie takoż y do ponoſzenia ciężarow y kary JW. Sttna Min: tym bardziey: że obmowę uchyloną przeciw kondemnacie czynić była śmiałą y równie z Synem nie podległą Dekretom być w intereſie tym okazała ſię.

Zapiſy zaś jey tak nie dawne, że pierwſzym pretenſyom Xcia, bo datę Roku 1760 maiącym, uſtępować refertur do Art: 73. Roz: 4. Konſt: 1588. y 1726. titulo *Dobra onerowane,* nakoniec do Art: 5. Roz: 7. *o pierwſzości Zapisow.*

Co zaś jeſzcze wnieſiono od Sttca, że ſummę i tę przyſądzić mu trzeba, którą zaś wſkazać ma za odſądzeniem W. Marcinkiewicza idą; 30,000 złł: za którego liczy i alterum tantum. *Odp:* Daremna w tym troſkliwość JP. Sttca, nie na nim Sąd tę ſummę uznałby ale na Xciu ſamym, a względem wielości zachowałby ſię równie jak względem JP. Sttca wedle Konſt: 1562. Ru nie ſądząc od niey procentu, to zatym wnieſiono od JPa Sttca nad potrzebę.

Co do ſummy 45,000 zł: opłaconey Bazylianom.

Tey kapitał przyimuie ſię. Procent zaś nie ma być ſądzonym, przeto, że JPP. Przezdzieccy znaiąc być to długiem realnym, a obowiązek wſzelkim Poſſeſſorom właściwy, nakoniec ſummy Xciu za kupno należne nie powinni byli *nayprzed* do procederu przypuſzczać i negować, 2*do*: Pozwani będąc powinni byli Ewiktorowi wraz oznaymić, ktoryby ſam wraz i bez procentu zapłacił. Więc ſami winni będąc procentu i expenſu nie mogą do Ewiktora to odſyłać, a do tego Xże Jmć jako dotąd za Aktorſtwo, nie opłacony obowiązkow Ewiktora nie miał, tym bardziey zaś to ſłuży co do expensu prawa przez ſamych JWW. Przezdzieckich zawinionego, a więcey tego, ktory uznany od daty Dekretu Ziem: Miń: od ktorego ſam Stta appellował, a cudza appellacya do Xcia Jmci nic nie należy.

„ Summa więc tylko 18,000 złch od ſumm likwidacyinych potrąſ„ cić ſię ma.„

Nakoniec: Zaręki i z nie mowienia przeciw Dokumentom i przeciw Dekretowi proſzone, uchylić ſię z naganą maią.

Co do W. Marcinkiewicza i Sukceſſorow Boguſzewskich.

Ten gdyby tracił Dubrowý, miałby pretenſyą o ſummę 30,000 złch a wſtraceniu połowy, do połowy oney.

Lecz wzajemną Xcia Jmci do niego pretensyą, jeſt to że w Ru 1726 Anteceſſor JP. Sędziego WJP. Franciſzek Marcinkiewicz wydał Aſſekuracyą JW. Jerzemu Sapiezie Stolnikowi W. X. Litt: iż Oblig od niego Mikołajowi Dewoynie Stolnikowi Trockiemu na ſummę 500 TBch wydany opłacić i ad Archivum przyſtawić, zaś JP. Jerzy Sapieha miał włożony obowiązek wyſtarania ſię u Brata ſwego korroboraty na Prawo Dubrowſkie.

Gdy więc tego obowiązku JP. Marcinkiewicz nie wypełnił, więc ſam ſtał ſię iſ procederu i pośledzieyſzego wydania prawa JP. Przezdzieckiemu przyczyną.

Wydaniem wſzakże Prawa JP. Przezdzieckiemu, nie neceſſytował JO. Xże Jmć do koniecznego dochodzenia, ile nie maiąc go wedle powyżſzych dowodow nawet opłaconego. Y całemu Procederowi JPP. Przezdzieccy ſami ſą przyczyną.

Co do zarąk: te ſzukane wyſtępnie, gdy nie Xże Marcinkiewiczowi lecz jeſzcze Paweł Sapieha wydał mu Prawo, a Alexandra Brata ſwego części mu nie zabeśpieczył inaczey, aż vigore Aſſekuracyi 1726 Ru po opłaceniu 500 talarami JP. Dewoyny, ktorego jednak Marcinkiewicz nie opłacił.

Ze

Że Sukcessorowie zarąk nie płacą, na to Prawo Art: 18 Rozd: 7. że znowu racyą obięcia procederem zarzucono. Na to *Odpw:* że też wyraźnie o zarękach i winach wszystkich procederem szukanych, też prawo pisze:

Ta tedy proźba, wespół z szukanym jeszcze expensem uchyloną być ma, ile że gdyby Franciszek Marcinkiewicz w Ru 1726 Dewoynę opłacił i korroboratę Alexandra zyskał, wszystka rzecz w tedy zakończoną byłaby.

„ Gdyby zaś W. Marcinkiewicz przy całości Dubrow utrzy-
„ mał się, a przeto i przy części Alexandra Sapiehi, tedy
„ vigore Assekuracyi powyższey za summę Dowoynowską,
„ cum altero tanto idq; TBch 1000 na JP. Sędziu dla Xcia
„ Jmci przysądzić należy, i jeszcze expens prawny tan-
„ quam po kondemnacie pod Rokiem 1782 zyskaney z 300
„ złł: łożonych na Urzędnika, a to wedle Konst: 1726 *tit:*
„ *Exekucye*, a położenia go in Petitis.

Co do JX: Charewicza i WW. Sukcessorow Boguszowskich.

z Pierwszym refertur do głosow JW. Przezdzieckiego i W. Marcinkiewicza, których tu reassumować nie ma przyczyny, o expens zaś za próżne procedowanie, odsyła się ad Petita.

z *Drugiemi zaś* odsyła się do działu między JWW. Sapiehami a Ogińskiemi w Ru 1679 Junii dnia 3 o Sukcessyą Hlebowiczowską zaszłego a długi do płacenia na pół przeznaczaiącego, z ktòrego gdy połowę już od Sapiehow w Roku 1742 Marca 7 odebrali, o drugą maią być odesłani do domu JWW. Ogińskich.

Nic zaś to im nie pomaga, że oni w kwicie swoim Sapiezie wydanym maią opisaną salwę o drugą połowę do drugiego Sapiehow Domu.

Jest to bowiem Dokument ich własny i przez nich pisany, nikt za swoim Dokumentem na drugiego obowiązku a zwłaszcza nie słusznego włożyć nie może, wedle słòw Art: 18 Roz: 7. *a nikt ni za kogo cierpieć, także na drugiego ciężarow wkładać nie może.*

Gdyby zaś do Ogińskich czego uczynić nie można nie odsyłać, to odesłać do Trok wedle Remissy na sprawę długow Xcia Jmci Dekretem Trybun: 1722 taxę uznaiącym nie skończoną z Trybunału z wszystkiemi Pretensorami i z Domem Ogińskich już dáną, wedle złożenia onych w Produkcie.

Na koniec zaś gdyby i to nawet uznano nie było, tedy uznaćby należało na Zasławiu i na JP. Sttcu, a wytrącić JPP. Sttwi z summ likwidacyinych, Xciu Jmci przysądzić się maiących,, od expensu procederowego, tenże Xże Jmć jako Zasławia nie Possessor, uwolnionym wszelako byćby powinien.,,